

UiT Norges arktiske universitet

Det juridiske fakultet

Nektelse og tilbakekall av førerett grunnet bruk av rusmidler

Hvilken betydning har HR-2021-2050-A for politiets forvaltningspraksis i førerkortsaker?

Katrine Yasmeen Kjeldsberg

Masteroppgave i rettsvitenskap JUR-3902 våren 2022

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Introduksjon av tema og problemstilling	1
1.2	Statistikk på området	2
1.3	Temaets aktualitet	4
1.4	Metode og rettskilder	6
1.5	Oppgavens disposisjon og avgrensninger	8
2	Politiets adgang til nektelse og tilbakekall av førerett.....	10
2.1	Politiets rolle som forebyggende aktør.....	10
2.2	Forebygging gjennom forvaltning.....	11
3	Nektelse og tilbakekall av førerett.....	13
3.1	Edruelighet	14
3.2	Vandel	16
3.3	Helse.....	20
3.4	Beviskrav.....	26
4	Tilbakekall av førerett grunnet manglende edruelighet.....	30
4.1	Alkohol.....	31
4.2	Cannabis	32
4.3	Manglende edruelighet og fare for trafiksikkerheten - to kumulative vilkår	35
5	Høyesteretts dom HR-2021-2050-A.....	40
5.1	Høyesteretts syn på saken	40
5.2	Avgjørelsens betydning for politiets fremtidige praksis i førerkortsaker	44
6	Kilderegister	50

1 Innledning

1.1 Introduksjon av tema og problemstilling

Det følger av lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (heretter vegtrafikkloven) § 24 fjerde ledd første punktum at den som skal få førerkort må være edruelig, og det må ikke være noe å si på hans vandel ellers. Av andre punktum fremgår det videre at han må ha tilstrekkelig førerlighet, nødvendig fysisk og psykisk helse og ha bestått førerprøve.

Vegtrafikkloven § 34 må ses i sammenheng med denne bestemmelsen. Der hvor vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd oppstiller kravene som må være oppfylt for at søker skal kunne erverve førerrett, gir § 34 politiet adgang til forvaltningsmessig tilbakekall av førerrett dersom disse kravene ikke lenger er oppfylt. Dersom politimesteren eller den han gir myndighet anser at disse kravene ikke lenger er oppfylt, kan førerretten tilbakekalles for en bestemt tid eller inntil videre, dersom hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.

Bestemmelsen innebærer at politiet kan inndra førerretten til den som ikke anses skikket til å inneha førerrett, som et forebyggende tiltak. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at vedkommende ikke oppfylder kravene til vandel og/eller edruelighet. Det følger av ordlyden i vegtrafikkloven § 34 femte ledd at førerretten kun kan tilbakekalles dersom den manglende skikketheten medfører en økt risiko for trafikksikkerheten eller andre allmenne hensyn krever det. Dersom ikke begge vilkår er oppfylt, vil et eventuelt vedtak om tilbakekall av førerrett være ugyldig.

Vegtrafikkloven § 34 annet ledd inneholder en lignende bestemmelse, og gir politiet adgang til å tilbakekalle førerrett dersom kravene til helse og kjøreferdigheter/-kunnskaper ikke er oppfylt. Sistnevnte bestemmelse må imidlertid ses i sammenheng med § 34 første ledd, som gir politiet hjemmel til å pålegge førerkortinnehaver å gjennomføre en legeundersøkelse, eller hel (teoretisk og praktisk) eller delvis (kun praktisk) førerprøve for å undersøke hvorvidt kravene til helse og kjøreferdigheter/-kunnskaper er oppfylt. Først dersom innehaver ikke innhenter dokumentasjon eller denne viser at helsekravene ikke er oppfylt, eller ny førerprøve

ikke gjennomføres eller består, kan politiet i medhold av vegtrafikkloven § 34 annet ledd tilbakekalle førerrett som er ervervet. Det er dermed kun § 34 femte ledd som gir politiet en selvstendig adgang til å tilbakekalle ervervet førerrett.

Vi har begrenset rettspraksis hvor det er blitt tatt stilling til hva som skal til for at noen skal regnes som “ikke edruelig” i vegtrafikklovens forstand, og hvilke momenter man skal vektlegge når det skal vurderes om den manglende edrueligheten medfører økt fare for trafikksikkerheten. Politiets vedtakspraksis har også båret preg av noe usikkerhet rundt hvilke og i hvilken grad de forskjellige forhold kan og bør vektlegges i vurderingen. Sivilombudet har flere ganger kritisert politiet for mangelfulle vurderinger i edruelighetssaker.¹

Den 21.10.21 avsa Høyesterett dom HR-2021-2050-A hvor saken dreide seg om politiets tilbakekall av førerrett grunnet manglende edruelighet ved bruk av cannabis. Flere mener at denne dommen angir et paradigmeskifte når det gjelder politiets adgang til å tilbakekalle førerrett grunnet bruk av rusmidler², og jeg søker i denne oppgaven å finne svar på i hvilken grad dette stemmer.

1.2 Statistikk på området

I 2000 mistet 341 personer livet og 1265 ble hardt skadde som følge av ulykker på norske veier. For 2020 er tallene henholdsvis 93 og 627 personer.³Trenden går dermed klart i positiv retning, men skader og dødsfall i trafikken er fortsatt et stort samfunnsproblem.

I tillegg til de åpenbare menneskelige lidelsene skader og tap av liv medfører, er den økonomiske kostnaden stor ved alvorlige ulykker i trafikken. I en rapport fra 2010 har Transportøkonomisk institutt (TØI) beregnet at en dødelig ulykke i trafikken har en kostnad på rundt 30,2 millioner kroner. En alvorlig skade på person som følge av en ulykke i

---

¹ Se blant annet SOM-2019-2517

² <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/oW9oam/jusekspert-etter-cannabisdom-i-hoeyesterett-mange-kan-ha-krav-paa-erstatning>

³ <https://www.ssb.no/statbank/table/12043/tableViewLayout1/>

trafikken, vil ifølge samme publikasjon ha en økonomisk kostnad på rundt 10,6 millioner kroner.⁴

I 2001 vedtok Stortinget den såkalte Nullvisjonen, og denne ble tatt inn i Nasjonal transportplan 2002-2011.⁵ Nullvisjonen er en visjon om at vi ikke skal ha noen drepte eller hardt skadde i trafikken. I 2015 ble FNs såkalte tusenårsmål erstattet av 17 nye bærekraftsmål. Disse er en del av 2030-agendaen, og består av globale mål som skal bidra til å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene.⁶ Et av delmålene til bærekraftsmål nr. 3 er at innen 2020 skulle antallet dødsfall og skader forårsaket av trafikkulykker, halveres på verdensbasis.

I Solberg-regjeringens stortingsmelding om Nasjonal transportplan 2022-2033⁷ fremgår det blant annet at regjeringen vil *“legge til grunn en ambisjon om at det innen 2030 maksimalt skal være 350 drepte og hardt skadde i veitrafikken, hvorav maksimalt 50 drepte, og at ingen skal omkomme i veitrafikken i 2050.”*

Å redusere antall døde og hardt skadde i trafikken er dermed et uttalt mål, både nasjonalt og internasjonalt. I 2018 foretok Statens vegvesen en dybdeundersøkelse av 100 dødsulykker med 108 omkomne på norske veier i 2018.⁸ Kjøring i ruspåvirket tilstand var sannsynligvis medvirkende årsak i 34 % av dødsulykkene dette året. For perioden 2005 - 2018 har ruspåvirkning vært medvirkende faktor i gjennomsnittlig 22 % av dødsulykkene. 34% i 2018 er den høyeste andelen gjennom hele perioden som er kartlagt.⁹

I 2020 ble det på landsbasis anmeldt mer enn 10 000 saker som omhandlet ruspåvirket kjøring, en økning på 5 % fra året før. Ifølge politiet antas dette å være det høyeste antatte registrerte anmeldelser for ruspåvirket kjøring noensinne. Med tanke på at 2020 var et år med

---

⁴ TØI-rapport 1053C-2010 *“Den norske verdsettelsesstudien. Ulykker - Verdien av statistiske liv og beregning av ulykkenes samfunnskostnader”* <https://www.toi.no/getfile.php/1316062-1295962474/Publikasjoner/T%C3%98I%20rapporter/2010/1053C-2010/1053C-2010-ulykker.pdf>

⁵ St.meld. nr.46 1999-2000

⁶ <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

⁷ Meld. St.20 (2020-2021)

⁸ Statens vegvesen: Dybdeanalyser av dødsulykker i vegtrafikken 2018 s. IV

⁹ Statens vegvesen: Dybdeanalyser av dødsulykker i vegtrafikken 2018 s. 14-15

strengt koronatiltak og færre ruskontroller langs veien, må økningen sies å være overraskende.¹⁰

Alkohol, enten alene eller sammen med andre rusmidler, ble påvist i 44% av de anmeldte sakene som omhandlet ruspåvirket kjøring i 2020. Dette er en nedgang på 7 prosentpoeng fra 2019. Alkohol ble hyppigst påvist i blodprøver, etterfulgt av THC (virkestoffet i cannabis) og (met)amfetamin.¹¹ Innhold av THC i blodet ble påvist i 3109 saker. De ti siste årene har andelen av blodprøver der det er påvist THC økt mest, mens andelen av prøver der det påvises alkohol i samme periode har gått mest ned.¹²

Av 89 dødsulykker i 2020, var rus en medvirkende årsak i 23 tilfeller, som utgjør 26 % av tilfellene.¹³ Av de som i 2020 ble anmeldt for ruspåvirket kjøring, var 62 % registrert med minst ett ikke-henlagt narkotikalovbrudd i perioden fra 2015-2020.¹⁴

1.3 Temaets aktualitet

Den såkalte rusreformen, Prop. 92 L (2020-2021) ble lagt frem av Solberg-regjeringen 19.2.21. Fra proposisjonen hitsettes:

“Departementet foreslår å oppheve straffansvaret for bruk av narkotika og erverv og innehav av en mindre mengde narkotika til egen bruk. Lovendringene er en sentral del av regjeringens rusreform der reaksjoner mot personer som tas for bruk og besittelse av narkotika til egen bruk skal endres fra straff til hjelp, behandling og oppfølging.”

---

¹⁰ Politiets tilstandsanalyse for 2022 -Trafikksikkerhetsarbeid pkt. 5.3

¹¹ Politiets tilstandsanalyse for 2022 - Trafikksikkerhetsarbeid pkt. 5.3.7

¹² Politiets tilstandsanalyse for 2022 - Trafikksikkerhetsarbeid pkt. 5.3.7

¹³ Politiets tilstandsanalyse for 2022 -Trafikksikkerhetsarbeid pkt. 2

¹⁴ Politiets tilstandsanalyse for 2022 -Trafikksikkerhetsarbeid pkt. 5.3.3

Rusreformen bygget på Rusreformutvalgets utredning NOU 2019:26, og fikk mye oppmerksomhet i media. I den forbindelse var det mange mediasaker hvor det ble rettet fokus mot det som ble omtalt som politiets feilslåtte kamp mot narkotika.¹⁵¹⁶

Det er nok mange som har hatt en feilaktig oppfatning av hvilken betydning rusreformen ville ha hatt for politiets adgang til å nekte eller tilbakekalle førerrett grunnet bruk av rusmidler. Hverken når det gjelder nektelse eller tilbakekall grunnet vandel eller edruelighet, er det en betingelse at vedkommende er *straffet* for slik bruk. Det avgjørende vil være om det foreligger sannsynlighetsovervekt for at vedkommende har vært i befatning med narkotika (vandel) eller at vedkommende har et forbruk av rusmidler som er så omfattende at det medfører økt trafikksikkerhetsrisiko (edruelighet).

Når det gjelder edruelighetsvurderingen, er det heller ikke i dag av betydning hvorvidt rusmidlet er ulovlig å bruke eller ikke. Avkriminalisering ville dermed ikke hatt betydning for politiets adgang til nektelse eller tilbakekall av førerrett. Diskusjonene rundt rusreformen har imidlertid bidratt til økt oppmerksomhet om politiets behandling av personer som bruker narkotika, herunder også politiets praksis når det gjelder nektelse og tilbakekall av førerrett grunnet bruk av rusmidler, og slik gjort temaet mer aktuelt.

Den 3.6.21 ble proposisjonen behandlet av Stortinget, og forslaget fikk ikke flertall, da det ble nedstemt av Ap, FrP og Sp. I anmodningsvedtak nr. 1117 3. juni 2021 ba imidlertid Stortinget om at Regjeringen skal *“(...) sørge for at samfunnets reaksjoner i forbindelse med problematisk bruk av rusmidler er forholdsmessige, og kan knyttes til rusbruken. Stortinget ber regjeringen særlig gjennomgå praksis med tap av førerrett i tilfeller der man ikke ser noen sammenheng mellom personens bruk av rusmidler og føring av motorvogn.”*

Dette anmodningsvedtaket var i tråd med Helse- og omsorgskomiteens innstilling Innst. 612 L (2020-2021). Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mente at tilbakekall av førerrett uten at det hadde forekommet ruspåvirket

---

¹⁵ <https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/etter-50-ar-med-straft-kan-de-endelig-snu-historisk-urett-mot-rusmisbrukere/o/5-95-184750>

¹⁶ <https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/en-forbudt-sykdom/o/5-95-222860>

kjøring, var en form for straff som kunne ha uheldige konsekvenser for både den enkelte og samfunnet, og pekte spesielt på vanskeligheter med å stå i jobb og gjennomføre utdanning. Komiteens flertall mente at adgangen til å tilbakekalle førerrett, fungerer som en uheldig barriere for å søke hjelp for sin rusavhengighet.

I flere mediasaker ble det rettet søkelys mot politiets praksis med å inndra førerkort grunnet manglende edruelighet, også i tilfeller hvor det ikke hadde forekommet ruspåvirket kjøring.¹⁷¹⁸ Særlig vakte saken om Kristoffer Røneid stor oppmerksomhet.¹⁹²⁰ I 2015 fattet politiet vedtak om tilbakekall av førerretten til 18 år gamle Kristoffer, etter at han innrømte å ha brukt hasj sju ganger i løpet av to måneder. Tre uker senere tok han sitt eget liv, og i et avskjedsbrev pekte han på inndragningen av førerretten som utløsende årsak. Hans far skrev senere boken "*Når barnet ditt ikke vil leve lengre*", om historien til Kristoffer.²¹

De mange mediasakene om politiets praksis og konsekvensene som følger av denne, gjør det klart at tilbakekall av førerrett er et inngripende tiltak som kan ha store konsekvenser for den enkelte. Det må derfor stilles strenge krav til at politiet som forvaltningsorgan ikke har en vedtakspraksis som går ut over deres materielle kompetanse som følger av lovhjemmelen.

1.4 Metode og rettskilder

Jeg vil i denne oppgaven hovedsakelig gjøre en rettsdogmatisk analyse, hvor jeg foretar en vurdering av gjeldende rett, *de lege lata*. For å få en oversikt over rettskildebildet vil jeg benytte meg av juridisk metode og de alminnelige rettskildeprinsipper.

---

¹⁷ <https://www.nrk.no/osloogviken/hasjrokyere-klager-pa-at-de-mister-lappen-1.12379962>

¹⁸ <https://www.nrk.no/norge/meiner-politiet-misbrukar-makt-for-a-skremme-unge-fra-hasj-1.13598127>

¹⁹ https://www.nrk.no/vestland/eks-politi-mista-sonen_-meiner-politiaksjonar-ikkje-far-ned-rusbruken-1.14294080

²⁰ <https://www.aftenposten.no/norge/i/EP7gG/kun-den-som-har-mistet-et-barn-selv-kan-vite-hvor-hjerteskaerende-d>

²¹ https://www.nrk.no/vestland/knut-miste-sonen_-_-a-snakke-om-sjolvord-kan-redde-liv-1.14480658

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd gir ingen nærmere angivelse av hva som ligger i begrepet *manglende edruelighet*. Ei heller gir bestemmelsen veiledning når vi skal avklare hva som kreves for at *hensynet til trafiksikkerheten eller allmenne hensyn* tilsier at førerrett bør tilbakekalles. For å finne svar på hvordan ordlyden i lovteksten skal forstås, vil jeg derfor gå til forarbeidene for å se i hvilken grad disse kan bidra til å klargjøre innholdet i begrepene. Jeg vil også benytte meg av juridisk teori, hvor særlig Bjørn Edvard Engstrøms kommentarutgave til vegtrafikkloven²² vil være sentral. En drøy uke før innleveringsfristen for denne oppgaven, gav Engstrøm ut boken «Tap av retten til å kjøre bil». Grunnet tidsnød ble det dessverre ikke rom for å gå gjennom denne boken, som klart er relevant for oppgavens tema.

Politidirektoratet har i rundskriv RPOD-2017-3 «Håndhevingsinstruks i førerkortsaker m.v» (heretter håndhevingsinstruksen) gitt politidistriktene en rettledning når det gjelder hvordan førerrettsaker skal behandles. Rundskriv har i seg selv mindre rettskildevekt, men dette rundskrivet har i praksis blitt brukt som den viktigste rettskilden av politiets forvaltningsavdeling, og har derfor i stor grad bidratt til å etablere forvaltningspraksisen på området. Det vil av den grunn bli referert til dette rundskrivet flere steder i denne oppgaven.

Sivilombudet er oppnevnt av Stortinget for å ta vare på den enkeltes rettigheter i møte med forvaltningen.²³ Uttalelsene Sivilombudet gir er ikke bindende for forvaltningen, men de blir som regel respektert av de forvaltningsorganer de er rettet til.²⁴ Sivilombudets uttalelser er dermed en relevant rettskilde på området.

Det vil også være relevant å se på rettspraksis. Før HR-2021-2050-A var det særlig HR-2015-988-A (Rt. 2015 s. 493) som bidro til rettsavklaring på området, og det vil derfor være nyttig å se på hva som skiller disse to dommene. Det vil være særlig interessant å vurdere om og eventuelt hvordan politiets praksis med nektelse og tilbakekall av førerrett grunnet bruk av rusmidler nå må endres i lys av den ferske høyesterettsdommen.

---

²² Engstrøm (2019)

²³ https://www.sivilombudet.no/wp-content/uploads/2017/05/SOM_brosjyre_generell_WEB.pdf

²⁴ Eckhoff (2001) s. 231

Politiet har regelmessig vist til avgjørelser fra underinstansene i sine vedtak. Selv om disse har begrenset vekt som rettskilde, bidrar de til å belyse politiets vedtakspraksis og hva denne har blitt begrunnet med. Jeg vil derfor også referere til relevant rettspraksis fra underinstanser.

1.5 Oppgavens disposisjon og avgrensninger

HR-2021-2050-A dreier seg om tilbakekall av førerett grunnet manglende edruelighet. Det er imidlertid ikke bare kravet til edruelighet som kan tenkes å ikke være oppfylt grunnet bruk av rusmidler. Slik bruk kan også medføre at kravene til vandel og helse ikke er oppfylt.

Trøndelag politidistrikt opplyser at de i etterkant av høyesterettsdommen har mottatt et stort antall søknader og klager hvor det vises til denne dommen, også i saker hvor det dreier seg om avslag eller tilbakekall av førerett grunnet vandel eller helse.²⁵ Det kan dermed synes som at det fremstår noe uklart hvilke rettsvirkninger denne dommen har for de forskjellige typetilfeller.

I kapittel 3 vil jeg skrive om hvilke krav som må være oppfylt ved erverv av førerett, og hva som skal til for å tilbakekalle ervervet førerett. Jeg vil ta for meg kravene til både edruelighet, vandel og helse i vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd og § 34, for slik å skille de forskjellige sakstyper fra hverandre. At jeg også skriver om helse og vandel i en oppgave som fokuserer på en høyesterettsdom om edruelighet, gjøres fordi det synes å være nyttig med en gjennomgang av hva som skiller de forskjellige sakstyper fra hverandre før jeg senere i oppgaven skal vurdere avgjørelsens betydning for politiets fremtidige praksis i førerkortsaker.

I kapittel 4 vil jeg særlig gå inn i hva som menes med manglende edruelighet, og hva som skal til for at førerett skal kunne tilbakekalles på dette grunnlaget. I kapittel 5 vil jeg så gå dypere inn i HR-2021-2050-A, og vurdere rettsvirkningen av denne dommen.

---

²⁵ Intervju med Ellen Marie Nervik, fag- og opplæringsansvarlig ved Førerkortforvaltning, Trøndelag politidistrikt, gjennomført 2.3.22

De rusmidlene jeg hovedsakelig vil se nærmere på, er alkohol og cannabis. Dette fordi det er disse rusmidlene som hyppigst er brukt av de som anmeldes for ruspåvirket kjøring, jf. oppgavens pkt. 1.2. Jeg vil ikke foreta noen nærmere vurdering av beregningene som er gjort når det gjelder påvirkning av cannabis og straffbarhetsgrensene i den forbindelse. Etter mitt syn er dette en medisinsk vurdering som ikke naturlig hører hjemme i en juridisk oppgave, og jeg har ikke kompetanse til å stille spørsmålstegn ved utregningene til den faglige rådgivingsgruppen som på oppdrag fra Samferdselsdepartementet gav sin rapport om etablering av faste grenser for påvirkning av andre stoff enn alkohol i desember 2010.²⁶ Jeg vil derfor i det følgende ta utgangspunkt i de etablerte omregningstabellene for påvirkning av rusmidler og straffbarhetsgrensene som følger av forskrift om påvirkning av andre rusmidler enn alkohol.²⁷

---

²⁶ Rapport fra faglig rådgivningsgruppe desember 2010. Etablering av faste grenser for påvirkning av andre stoff enn alkohol. Forslag til forbudsgrenser og straffeutmålingsgrenser for andre stoff enn alkohol

²⁷ Forskrift 20. januar 2012 nr. 85 om faste grenser for påvirkning av andre berusende eller bedøvende middel enn alkohol m.m.

2 Politiets adgang til nektelse og tilbakekall av førerett

Vurderingen av hvorvidt kravene i vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd er oppfylt, gjøres idet det søkes om førerett. Tilbakekall av førerett i medhold av vegtrafikkloven § 34 fordi kravene ikke lenger er oppfylt, skjer som oftest på grunnlag av at politiet mottar en bekymringsmelding fra andre innen etaten, eller ved melding fra Statsforvalteren om at førerkortinnehaver ikke lenger oppfylder helsekravene for å inneha førerett. Forvaltningssaker om nektelse og tilbakekall av førerett hører til politiets forvaltningsoppgaver, og politiet som forvaltningsorgan er underlagt bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (heretter forvaltningsloven). I praksis er det de sivilt ansatte i politiets forvaltningsavdeling som vurderer om det er grunnlag for, og fatter slike vedtak. Dette til forskjell fra straffesaker, hvor det er påtalemyndigheten i politiet som gir forelegg eller retten som idømmer tap av førerett.

2.1 Politiets rolle som forebyggende aktør

I lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet (heretter politiloven) § 1 andre ledd står følgende: *“Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig.”* I § 2 nr. 2 fremgår det at politiet skal: *“forebygge kriminalitet og andre krenkelser av den offentlige orden og sikkerhet”*.

Det er også i forarbeidene til politiloven fremhevet at det å forebygge lovbrudd er en hovedoppgave for politiet og det ideelle.²⁸

At forebygging er et mål for politiet ser vi videre i forskrift 22. juni 1990 nr. 3963 om alminnelig tjenesteinstruks for politiet (heretter politiinstruksen) om politiets mål i § 2-1 andre ledd, hvor det heter at *“I ethvert tilfelle gjør politiet best nytte for seg hvis det på forhånd lykkes i å forebygge eller avverge lovbrudd eller ordensforstyrrelser”*. Også i § 2-2

---

²⁸ NOU 1981:35 s. 108

nr. 1 fremgår det at politiet skal *“Forebygge og motvirke kriminalitet og andre forstyrrelser av den alminnelige orden og sikkerhet”*.

Som nevnt er vegtrafikkloven § 34 femte ledd en forebyggende bestemmelse, idet den tar sikte på å forhindre ruskjøring som potensielt kan finne sted. Kjøring i ruspåvirket tilstand har et svært stort skadepotensiale, både for sjåføren selv og medtrafikanter. Ved å forebygge tilfeller av ruspåvirket kjøring, bidrar politiet dermed til å *fremme og befeste borgernes rettsikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig*, som er en del av politiets ansvar og mål, jf. politiloven § 1 andre ledd.

Det er ikke nødvendig eller ønskelig å vente på at den manglende edrueligheten har ført til ruspåvirket kjøring, for at førerett skal kunne tilbakekalles. Vegtrafikkloven og tapsforskriften²⁹ har egne bestemmelser som omhandler ruspåvirket kjøring og hvilke strafferettslige konsekvenser slik kjøring medfører, herunder inndragning av førerett. Dersom politiet skulle vente med å tilbakekalle førerett i medhold av vegtrafikkloven § 34 femte ledd til *etter* at det hadde forekommet ruspåvirket kjøring, ville bestemmelsen dermed vært overflødig og uten praktisk betydning. Dette fremgår også av HR-2015-988-A avsnitt 29:

«Kjøring i påvirket tilstand eller risiko for slik kjøring innebærer en alvorlig trafikksikkerhetsrisiko ikke bare for sjåføren selv, men for øvrige trafikanter. Manglende edruelighet hos en sjåfør gir politiet en skjønsmessig adgang til å frata han føreretten. Det er ikke nødvendig å avvente situasjonen til vedkommende påtreffes mens han kjører i påvirket tilstand.»

2.2 Forebygging gjennom forvaltning

Konseptet «Forebygging gjennom forvaltning» ble utviklet av Troms politidistrikt på oppdrag fra Politidirektoratet.³⁰ Ordningen innebærer at dersom politiet får kunnskap om at en person

---

²⁹ Forskrift 19. desember 2003 nr. 1660 om tap av retten til å føre motorvogn mv. (tapsforskriften)

³⁰ Folder fra Politidirektoratet: *Forebygging gjennom forvaltning* - Styrking av samhandlingen mellom straffesakssporet og politiets forvaltningsområder.

som innehar en tillatelse (våpen, førerkort, kjøreseddel, pass etc.) mulig ikke er skikket til å inneha denne, skal det sendes en bekymringsmelding til forvaltningsavdelingen som vurderer om det foreligger grunnlag for tilbakekall. Når det gjelder førerkort, vil dette være aktuelt dersom det fremkommer opplysninger som tilsier at kravene til vandel, helse, edruelighet og/eller kjøreferdigheter ikke er oppfylt. Man kan for eksempel tenke seg et tilfelle hvor operativt politi stadig er i kontakt med en førerkortinnehaver på grunn av overstadig beruselse, noe som kan gi grunnlag for å gjøre videre undersøkelser av hvorvidt kravene til edruelighet og/eller helse for den som skal inneha førerrett er oppfylt.

Dersom forvaltningen kommer til at vilkårene for å inneha tillatelsen ikke er oppfylt, vil det bli sendt ut forhåndsvarsel og deretter vedtak om tilbakekall av tillatelsen. Dersom forvaltningen kommer til at vilkårene for å inneha tillatelsen er oppfylt til tross for opplysningene i bekymringsmeldingen, gis det tilbakemelding til avsender om at tillatelse ikke blir tilbakekalt og bekymringsmelding avskrives. Slik bidrar man til erfaringslæring på tvers av avdelinger og fagområder. Tanken bak ordningen er at en skal bruke informasjon politiet allerede har, for å forebygge alvorlige hendelser og kriminalitet.³¹

---

³¹ Infoskriv fra Politidirektoratet: *Forebygging gjennom forvaltning*

3 Nektelse og tilbakekall av førerett

Det fremgår av Ot. prop (2002-2003) nr. 52 s. 16 at begrepene vandel og edruelighet i vegtrafikkloven § 34, skal forstås på samme måte som i § 24. Det er imidlertid lagt til grunn i rettspraksis at det skal mer til for å tilbakekalle en allerede ervervet rettighet, enn for å nekte noen å erverve den i utgangspunktet.³² Gode grunner taler for en slik tolkning. Den som har fått en tillatelse vil normalt ha innrettet seg etter dette, og å bli fratatt tillatelsen vil da ha større konsekvenser enn det å nekte noen en tillatelse i utgangspunktet.

Ved søknad om erverv av førerett, hvor det er borgeren som søker om en tillatelse, er det søker som må godtgjøre at kravene til den som skal inneha førerett er oppfylt. Dette til forskjell fra saker om tilbakekall av førerett, hvor det er forvaltningen som må godtgjøre at tilbakekallsvilkårene er oppfylt, jf. HR-2021-2050-A avsnitt 57. Ordlyden i vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd og § 34 femte ledd er også noe ulik, noe som gir grunnlag for ulike vurderinger når det gjelder henholdsvis erverv og tilbakekall av førerett grunnet ikke tilfredsstillende vandel og manglende edruelighet.

Ved forhåndsvarsel om tilbakekall av førerett i medhold av vegtrafikkloven § 34 femte ledd, har politiet ikke hjemmel til å pålegge midlertidig innlevering av førerkort. Dette kan kun gjøres i medhold av vegtrafikkloven § 34 første ledd siste punktum, ved saker som gjelder helse og/eller kjøreferdigheter. Ved forhåndsvarsel om tilbakekall av førerett grunnet ikke tilfredsstillende vandel eller manglende edruelighet, vil vedkommende dermed ha føreretten i behold frem til det eventuelt blir fattet et vedtak om tilbakekall av førerett.

Dersom man tar utgangspunkt i diverse medieoppslag hvor personer har blitt nektet eller fått føreretten tilbakekalt grunnet bruk av rusmidler, kan det synes som om den alminnelige borger i liten grad har kjennskap til at et slikt vedtak kan fattes på flere forskjellige grunnlag. Dette kompliseres av at bruk av rusmidler kan medføre nektelse og tilbakekall av førerett både på grunn ikke tilfredsstillende vandel, manglende edruelighet og ikke oppfylte helsekrav. I det følgende vil jeg ta stilling til hvilken betydning befatning med rusmidler har

---

³² Se for eksempel LG-2010-17665

for vurderingen når det gjelder kravene til edruelighet, vandel og helse i vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd og § 34.

3.1 Edruelighet

Det følger av vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd at den som skal erverve førerrett må være edruelig. Videre følger det av vegtrafikkloven § 34 femte ledd: «*Dersom innehaveren av føreretten ikke er edruelig eller hans vandel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den han gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller inntil videre, hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.*»

Av håndhevingsinstruksen pkt 3.1.6.1 fremgår det at man ved edruelighetsvurderingen skal ta utgangspunkt i politiets egne registre, herunder opplysninger om innbringelser i drukkenskapsarrest, samt opplysninger søkeren har gitt om sitt forhold til rusmidler. Det samme gjelder opplysninger i politiloggen om at klagerens bruk av rusmidler har gjort det påkrevet med politiets inngripen, typisk ved ordensforstyrrelser i ruspåvirket tilstand. Dersom det er grunnlag for tvil, ber politiet om nærmere opplysninger. I praksis består innhentingen av nærmere opplysninger i de fleste tilfeller av at politiet ber søker om å fremlegge en legeuttalelse angående sitt forhold til rusmidler og eventuelt også en helseattest.³³

Flere bøteleggelser og/eller innbringelser de siste par år bør etter instruksen føre til at søkeren nektes adgang til å erverve førerrett. Selv om ett enkelt tilfelle av befatning med narkotika det siste året er tilstrekkelig til at kravet til vandel ikke er oppfylt, følger det av instruksen at dette ikke vil være tilstrekkelig til å legge til grunn manglende edruelighet.

Den strenge praktiseringen av edruelighetskravet, begrunnes under pkt 3.1.6.3 med at det erfaringsmessig vil være slik at personer som ikke er edruelige i vegtrafikklovens forstand, utgjør en høyere risiko for brudd på vegtrafikklovens bestemmelser enn andre. Det vises til at edruelighetsvurderingen foretas som en selvstendig vurdering ved siden av, og etter andre

---

³³Intervju med Ellen Marie Nervik

kriterier, enn den medisinske vurderingen som legen foretar av om helsekravene er oppfylt. Det vil dermed ikke være av betydning at vedkommende kan fremlegge en helseattest som viser at helsekravene er oppfylt, dersom politiet vurderer at edruelighetskravet ikke er oppfylt.

Engstrøm skriver i kommentarutgave til vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd at det ved nektelse grunnet bruk av narkotika bør stilles krav om at det både dreier seg om kronisk misbruk, og at misbruket er av et visst omfang for at førerrett skal kunne nektes grunnet manglende edruelighet. I slike tilfeller forutsetter erverv av førerrett lengre tids avhold fra rusmidler, og med dette menes i alle fall ett år.³⁴

Av håndhevingsinstruksen pkt. 3.2.2 følger det at det avgjørende i vurderingen av om førerrett skal tilbakekalles grunnet manglende edruelighet, er om rusbruken er så omfattende at den er av betydning for vedkommendes skikkethet som fører av motorvogn. Det må fremgå av vedtaket at dette er vurdert, og at vedtaket er fattet av hensyn til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers. To eller flere bøteleggelser i løpet av ett år, gir ifølge instruksen grunn til å foreta en nærmere vurdering av edrueligheten, og det samme gjelder dersom beruselse har gjort politiets inngripen påkrevet.

I instruksen vises det til Borgarting lagmannsretts avgjørelse LB-2007-147041, hvor det ble lagt til grunn at vegtrafikklovens krav til edruelighet må vurderes nærmere når vedkommende er straffet for minst to til tre tilfeller av narkotikabruk de siste to år:

«Lagmannsretten tolker etter dette edruelighetsbegrepet slik at når formuleringen er benyttet kreves noe mer enn sporadisk bruk av narkotika. Ved misbruk må bruken skje med en viss regelmessighet og hyppighet. Én overtredelse i året er som nevnt ikke tilstrekkelig, to kan være det, men formuleringen flere tyder på at det må minst tre overtredelser til i løpet av de siste par år».

---

³⁴ Engstrøm (2019) s. 357

Opplysninger fra vedkommende hvor han i politiforklaring selv har gjort rede for omfanget av rusmisbruket, har ifølge instruksen i mange saker vært det viktigste grunnlagsdokumentet for fastsettelse av sakens faktum. I kapittel 5 belyser jeg hvordan vedkommendes egne forklaringer også tillegges betydelig vekt i rettspraksis.

Det er etter dette ikke et krav om at vedkommende er straffet for narkotikaovertridelser, ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus eller andre lovbrudd med tilknytning til bruk av rusmidler for at førerett skal kunne tilbakekalles grunnet manglende edruelighet. Dersom vedkommende ovenfor politiet har redegjort for et forbruk av rusmidler som er så omfattende at det vurderes å være av betydning for skikketheten som fører av motorvogn, kan førerett tilbakekalles. Det samme gjelder dersom vedkommendes bruk av rusmidler gjentatte ganger har gjort politiets inngripen påkrevet, på en slik måte at det foreligger skjellig grunn til å tro at vedkommende har et ukontrollert forbruk av rusmidler.

Under punkt 4.3 skriver jeg mer om de kumulative vilkårene *manglende edruelighet og fare for trafikkikkerheten* ved tilbakekall av førerett.

3.2 Vandel

Av vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd fremgår det at «(...) *det ikke må være noe å si på hans vandel ellers.*» Lovteksten avklarer ikke hva som ligger i begrepet «vandel», og en må derfor søke i andre rettskilder for å finne veiledning.

Holmboe og Myhrer skriver at vurderingen av om man har en tilfredsstillende vandel, er egnet eller skikket, alltid må avgjøres i forhold til en stilling eller funksjon, en tillatelse eller oppgave. Om «vandel» skriver de at dette defineres som livsførsel, handlemåte eller atferd.³⁵

I Engstrøms kommentarutgave til vegtrafikkloven vises det til håndhevingsinstruksen punkt 3.1.5, og kjøring uten gyldig førerkort og tyveritokter med bil nevnes som eksempler på forhold som tillegges vekt i vandelsvurderingen.³⁶ Det fremgår av håndhevingsinstruksen

---

³⁵ Holmboe og Myhrer (2018) s. 23

³⁶ Engstrøm (2019) s. 355

punkt 3.1.5.1 at ved vurderingen av søkers vandel, skal det tas utgangspunkt i bøte- og strafferegisteret. Det presiseres imidlertid at «vandel» tolkes i vid forstand. En søker kan i denne sammenheng ha ikke tilfredsstillende vandel uten å være straffet for noe. Det avgjørende vil være om det er tale om klanderverdig adferd som gir grunnlag for tvil om vedkommende vil kunne opptre med tilstrekkelig aktsomhet og forsiktighet i trafikken.

Beviskravet i forvaltningssaker er sannsynlighetsovervekt, det vil si at det ut ifra opplysningene i saken må vurderes å være mer sannsynlig at et forhold har funnet sted enn at det ikke har det. Dette skiller seg fra beviskravet i straffesaker, hvor det oppstilles betydelig strengere krav til sannsynlighet idet enhver rimelig tvil skal komme tiltalte til gode. Dette innebærer at politiet i forvaltningssaken om førerkort kan legge vekt på et forhold selv om straffesaken for eksempel er henlagt på grunn av bevisets stilling. Det presiseres i håndhevingsinstruksen pkt. 3.2.1 at det ikke er det straffbare forholdet som sådan som begrunner nektelse eller tilbakekall, men egenskapene som den klanderverdige opptreden har avdekket hos vedkommende.

Dersom det er registrert forhold som er av betydning for vandelsvurderingen, skal det ikke gis samtykke til erverv av førerett før det er gått minst ett år siden den siste straffbare handlingen fant sted. Der hvor det dreier seg om flere domfellelser for straffbare handlinger gjennom flere år, bør førerkortinnehaver ses an i minst ett til to år før han gis adgang til erverv av førerett, jf. pkt 3.1.5.4. Vurderingstemaet er om søker har utvist en atferd som gir grunn til å tro at han ikke vil kunne opptre med tilstrekkelig aktsomhet og forsiktighet i trafikken.

Etter politiets praksis vil videre all form for befatning med narkotika det siste året innebære at kravet til vandel for den som skal erverve førerett ikke er oppfylt, selv om vedkommende ikke er straffet for forholdet. Det avgjørende vil da være hvorvidt politiet vurderer at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at søker har hatt befatning med narkotika det siste året, jf. håndhevingsinstruksen pkt. 3.1.5.3.

Det er i instruksen ikke problematisert at ett enkelt tilfelle av befatning med narkotika det siste året vil medføre avslag på søknad om erverv av førerett grunnet ikke tilfredsstillende

vandel, samtidig som det følger av pkt. 3.1.6 at det ikke er tilstrekkelig til at edruelighetskravet ikke er oppfylt. Det er vanskelig å se for seg hvilke egenskaper som ikke er forenelig med å inneha førerrett, ett enkelt tilfelle av befatning med narkotika skulle ha avdekket. Befatning innebærer mer enn bruk, og vil si at også for eksempel besittelse og oppbevaring av narkotika det siste året medfører at vandelskravet ikke er oppfylt.

Om noe, vil et slikt lovbrudd etter mitt syn kunne indikere at det må foretas en nærmere vurdering av søkers edruelighet, men som det fremgår av håndhevingsinstruksen er dette ikke tilstrekkelig til å legge til grunn manglende edruelighet. Det er dermed heller ikke aktuelt å innhente ytterligere opplysninger for å kartlegge søkers forhold til rusmidler, og søker vil i et slikt tilfelle etter gjeldende praksis få avslag grunnet ikke tilfredsstillende vandel.

Tilbakekall av førerrett grunnet ikke tilfredsstillende vandel er hjemlet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd: *«Dersom innehaveren av førerretten ikke er edruelig eller hans vandel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den som gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller inntil videre, hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det».*

Her følger det av ordlyden at ikke alle former for klanderverdig vandel er tilstrekkelig til å tilbakekalle førerrett. Vandelen må være slik at han *ikke anses skikket til å føre motorvogn*, og *hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers* må gjøre tilbakekall påkrevet. Dette til forskjell fra vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd, hvor kravet til erverv av førerrett ikke vil være oppfylt dersom det er *noe å si på hans vandel ellers*. Det oppstilles med dette strengere krav for tilbakekall av førerrett grunnet ikke tilfredsstillende vandel, kontra nektelse av erverv av førerrett.

Holmboe og Myhrer bruker begrepet «skikket» om en kombinasjon av vedkommendes vandel, først og fremst straffbare forhold, og egnethet som er knyttet til egenskaper, holdninger mv.³⁷

---

³⁷ Holmboe og Myhrer (2018) s. 26.

Det avgjørende for om noen har en vandel som gjør at de ikke anses skikket til å føre motorvogn, må etter mitt syn avhenge av om vedkommende har oppført seg klanderverdig på en slik måte at det er grunn til berettiget tvil om at vedkommende kan ferdes tilstrekkelig trygt og hensynsfull i trafikken. Det er imidlertid vanskelig å se for seg et tilfelle hvor vedkommende har en vandel som gjør at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, uten at han har gjort seg skyldig i noe straffbart forhold.

Engstrøm skriver at vilkårene «hensynet til trafikksikkerheten» og «allmenne hensyn» må antas å ha samme betydning både i vegtrafikkloven §§ 33 nr. 1 første ledd og § 34.³⁸ Det vil derfor være relevant å se på forarbeidene også når det gjelder bestemmelsen i § 33 nr. 1 første ledd.

I forarbeidene til den opprinnelige vegtrafikkloven, står følgende om hva som menes med «hensynet til trafikksikkerheten»:

«Det antas i og for seg unødvendig å presisere hensynet til trafikksikkerheten, idet dette formentlig må antas å gå inn under «allmenne hensyn» i vid forstand, men man antar at det kan være på sin plass å understreke at hensynet til trafikksikkerheten bør tillegges særlig vekt.»³⁹

«Allmenne hensyn» antas å omfatte «hensynet til trafikksikkerheten», og en kan da stille spørsmålsteget ved om dette alternativet har noen selvstendig betydning. Det vil ikke ha noen betydning om tap av førerrett begrunnes i «hensynet til trafikksikkerheten» eller i «allmenne hensyn».⁴⁰ Engstrøm viser til at praksis under både motorvognloven⁴¹ og vegtrafikkloven i hovedsak har gått ut på at førerkort kan inndras av allmenne hensyn dersom førerkortet har spilt en viss rolle i utførelsen av en straffbar handling, og hvor det må antas påkrevet å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha om vedkommende fortsatt tillates å

---

³⁸ Engstrøm (2019) s. 500

³⁹ Ot. prp. nr. 23 (1964-1965) s. 80

⁴⁰ Engstrøm (2019) s. 504

⁴¹ Lov 20. februar 1926 nr. 2 om motorvogner

føre motorvogn. Det er imidlertid ikke noe vilkår at det er noe å utsette på selve kjøringen, for at føreretten kan tapes etter alternativet «allmenne hensyn».⁴²

Som vi har sett over skal det mer til for å tilbakekalle en ervervet tillatelse, enn å nekte erverv av en ny tillatelse. Ett enkelt tilfelle av befatning med narkotika vil etter dette ikke kunne hjemle et tilbakekall av førerett etter vandelskriteriet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd, selv om det vurderes å være tilstrekkelig til å avslå en søknad om erverv av førerett i medhold av vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd. Dreier det seg om gjentatte tilfeller med bruk av narkotika, kan det imidlertid være grunnlag for å gjøre en nærmere vurdering av om edruelighetskriteriet er oppfylt.

Trøndelag politidistrikt er ikke kjent med at det noen gang er fattet vedtak om tilbakekall av førerett grunnet ikke tilfredsstillende vandel, der hvor dette er begrunnet i bruk av rusmidler.⁴³ I et slikt tilfelle vil tilbakekall av førerett grunnet manglende edruelighet være mer praktisk. En kan imidlertid tenke seg at gjentatte tilfeller av andre former for befatning med narkotika kan gi grunnlag for tilbakekall av førerett begrunnet i «allmenne hensyn». Dette vil for eksempel kunne være tilfelle dersom det dreier seg om smugling ved bruk av motorvogn, eller salg av narkotika hvor en benytter seg av motorvogn for å oppsøke kunder.

3.3 Helse

Den som skal erverve førerett, må videre oppfylle kravene til helse i vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd. Misbruk av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel vil kunne medføre at kravet til helse ikke er oppfylt. I likhet med kravene til vandel, edruelighet og kjøreferdigheter, må helsekravene være oppfylt så lenge vedkommende innehar førerett.

Det følger av forskrift 19. januar 2004 nr. 298 om førerkort m.m. vedlegg 1 - Helsekrav (heretter førerkortforskriftens helsekrav) § 4 andre ledd at politiet ved søknad om førerett kan kreve at det fremlegges helseattest for å vurdere om søker har en sykdom, bruker midler som

---

⁴² Engstrøm (2019) s. 505

⁴³ Intervju med Ellen Marie Nervik

gir svekket kjøreevne eller har annen helsesvekkelse som medfører at helsekravene ikke er oppfylt. Dette gjøres ikke rutinemessig, men helseattest kan kreves ved søknad om erverv eller gjenerverv av førerett dersom det foreligger opplysninger eller loggføringer i politiets registre som gir en indikasjon på at helsekrav mulig ikke er oppfylt.

Videre kan politiet i medhold av vegtrafikkloven § 34 første ledd pålegge førerkortinnehaver å gjennomføre en legeundersøkelse, dersom det foreligger skjellig grunn til å tro at vedkommende ikke lenger fyller de krav som er fastsatt til syn, helse eller førerlighet, herunder at innehaver misbruker alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Dersom politiet finner det nødvendig, kan det pålegge ham å levere førerkortet til politiet inntil videre i påvente av en endelig avklaring av vedkommendes helsetilstand, jf. første ledd siste punktum. Dersom pålegget ikke etterkommes, eller helseattest viser at helsekravene ikke lenger er oppfylt, kan førerett tilbakekalles i medhold av vegtrafikkloven § 34 andre ledd.

Det er viktig å merke seg at et forhåndsvarsel om tilbakekall av førerett og pålegg om legeundersøkelse i medhold av vegtrafikkloven § 34 første ledd, ikke nødvendigvis betyr at føreretten blir tilbakekalt. En må skille mellom det å få føreretten tilbakekalt på grunn av manglende edruelighet jf. § 35 femte ledd, og det å få pålegg om å gjennomføre en legeundersøkelse i medhold av § 34 første ledd. I sistnevnte tilfelle vil førerett kun bli tilbakekalt dersom legen vurderer at helsekravene ikke er oppfylt. Dersom legen vurderer at helsekravene er oppfylt, vil det ikke bli fattet vedtak om tilbakekall av førerett. At forskjellen er vanskelig å få grep om, har vi sett i avisoppslag hvor det å få pålegg om å gjennomføre en legeundersøkelse etter vegtrafikkloven § 34 første ledd omtales som “edruelighetssak”.⁴⁴

Pålegg om legeundersøkelse kan for eksempel gis i saker hvor politiet ikke har nok opplysninger til å slå fast at kravet til edruelighet ikke er oppfylt, men hvor det foreligger opplysninger om bruk av narkotika av ukjent omfang. I mange tilfeller vil det nok være slik at legen vet noe om vedkommendes rusbruk som politiet ikke vet om, og vice versa. Forhåndsvarselet om tilbakekall av førerett vil inneholde opplysningene som gir politiet

---

⁴⁴ <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/kR2ara/tim-22-roeyket-cannabis-paa-fest-politiet-ville-ta-fra-ham-foererkortet>

grunn til å undersøke hvorvidt helsekravene ikke er oppfylt, og legen skal lese dette brevet før helseattest fylles ut.

Som Engstrøm skriver i kommentarutgave til vegtrafikkloven, kan det være en “delikat problemstilling” for en lege å melde fra om at ens egen pasient ikke lenger fyller helsekravene for å kjøre bil.⁴⁵ Det er dermed ikke gitt at legen på eget initiativ varsler fra om ikke oppfylte helsekrav, og et slikt forhåndsvarsel fra politiet medfører at legen nå blir nødt til å ta stilling til om helsekravene er oppfylt.

Engstrøm viser videre til at det ved lovendringen i 2010 ble tatt inn en tilføyelse med hjemmel til å pålegge undersøkelse ved mistanke om misbruk av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. I Prop. 9 L (2010-2011) er lovendringen omtalt som en “presisering”. Uttrykket “misbruk” ble valgt som betegnelse i stedet for “avhengighet”, da “avhengighet” ble ansett å ha et mer avgrenset innhold enn “misbruk”, jf. Prop. 9 L s. 53.⁴⁶

Det er ikke noe krav at politiet skal mistenke at det foreligger en “avhengighet” av rusmidler. Det er tilstrekkelig at det foreligger skjellig grunn til å mistenke at førerkortinnehaver “misbruker alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel”. I Store medisinske leksikon er begrepet “misbruk” definert på følgende måte:

“Misbruk er en vanlig betegnelse for overforbruk eller avhengighet av legemidler eller narkotika uten at bruken er medisinsk begrunnet.”⁴⁷

Overforbruk av rusmidler faller dermed inn under begrepet misbruk. “Med skjellig grunn til å tro” menes at det må foreligge minst 51 % sannsynlighet. Politiet har etter dette en relativt vid adgang til å pålegge legeundersøkelse i medhold av vegtrafikkloven § 34 første ledd i tilfeller hvor førerkortinnehavere bruker narkotika. Det vil nok sjelden være slik at en som bruker narkotika, blir tatt av politiet hver gang han ruser seg. Dersom vedkommende flere

---

⁴⁵ Engstrøm (2019) s. 541

⁴⁶ Engstrøm (2019) s. 542

⁴⁷

<https://sml.sn.l.no/misbruk#:~:text=Misbruk%20er%20en%20vanlig%20betegnelse,uheldig%20bruk%20og%20skadelig%20bruk.>

ganger har vært i kontakt med politiet grunnet bruk av narkotika, kan det derfor være grunn til å undersøke hvorvidt det foreligger rusmisbruk. Det samme vil kunne være aktuelt dersom politiet har en indikasjon på at førerkortinnehaver misbruker alkohol, men uten at det foreligger nok opplysninger til at man uten videre kan fastslå at kravet til edruelighet ikke er oppfylt.

En annen inngangsvinkel for å tilbakekalle førerett grunnet ikke oppfylte helsekrav i medhold av vegtrafikkloven § 34 andre ledd, er at politiet mottar melding fra Statsforvalteren om at førerkortinnehaver ikke lenger oppfyller helsekravene i førerkortforskriften. Dersom en lege finner at pasient som innehar førerett ikke lenger oppfyller helsekravene og helsesvekkelsen er forventet å ha en varighet utover 6 måneder, plikter legen å gi melding om det til Statsforvalteren, jf. lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. § 34, jf. § 76, jf. forskrift 13. juli 1984 nr. 1467 om leges melding om at innehaveren av flysertifikat eller førerkort ikke fyller helsemessige krav (heretter forskrift om helsekrav til bilførere mv.) § 2 nr. 3, jf. førerkortforskriftens helsekrav § 2 tredje ledd.

Førerortforskriftens helsekrav kapittel 14 omhandler bruk av midler som kan påvirke kjøreevnen. Det generelle helsekravet ved bruk av midler som kan påvirke kjøreevnen, finner vi i § 35: *“Helsekrav er ikke oppfylt dersom alkohol, rusmidler eller legemidler brukes i et omfang og på en måte som fører til helsesvekkelse med økt trafikksikkerhetsrisiko.”*

Videre angir § 36 helsekrav for noen spesifikke midler som kan påvirke kjøreevnen. Nr. 1 omhandler alkohol, og angir at helsekrav ikke er oppfylt ved avhengighet av alkohol, langvarig høyt inntak av alkohol eller skadelig bruk av alkohol, *der alkoholbruken kan føre til forstyrrelse i atferd og gi helsesvekkelse med økt trafikksikkerhetsrisiko.* (min kursivering)

Det vil etter bestemmelsen ikke være tilstrekkelig at det foreligger avhengighet av alkohol, langvarig høyt inntak av alkohol eller skadelig bruk av alkohol for at helsekravene ikke er oppfylt. Alkoholbruken må være av et slikt omfang at det kan føre til forstyrrelse i atferd og gi helsesvekkelse med økt trafikksikkerhetsrisiko. Sagt på en annen måte, helsekravene er ikke oppfylt der hvor alkoholbruken er så omfattende at den er av betydning for de *fysiske kjøreferdighetene*. Dette følger også av Helsedirektoratets førerkortveileder (heretter

fører kortveilederen), som redegjør for hvordan leger skal praktisere bestemmelsen.⁴⁸ Under veiledningen til kapittel 14, presiseres det at alkoholbruken må være av et omfang som enten kan føre til forstyrrelse i atferd eller kan gi helsesvekkelse, slik at den gir økt trafikksikkerhetsrisiko.

Vi har i media lest historier om pasienter med rusmisbruk som ikke tør å oppsøke hjelp av helsevesenet, av frykt for å miste førerkortet.⁴⁹ Vinklingen er typisk at pasienten mener at det ikke foreligger økt fare for ruskjøring, og at tilbakekall av førerrett derfor ikke er påkrevet. Ruspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet, Tellef Inge Mørland, har i den forbindelse uttalt til NRK at partiet vil ha en endring på at folk som aldri har kjørt i ruspåvirket tilstand risikerer å miste førerkortet.⁵⁰

Eksempelet de har brukt i artikkelen, er en person som har fått førerretten tilbakekalt på grunn av alkoholavhengighet, etter at legen varslet Statsforvalteren om at helsekravene for å inneha førerrett ikke var oppfylt. Førerretten er dermed ikke tilbakekalt som et forebyggende tiltak for å forhindre ruskjøring, slik fremstillingen er i artikkelen. Som nevnt er det kun i de tilfeller hvor alkoholbruken er av et slikt omfang at det kan føre til forstyrrelse i atferd og gi helsesvekkelse med økt trafikksikkerhetsrisiko, at helsekravene ikke er oppfylt.

Det fremgår videre av førerkortveilederen at også ved bruk av illegale rusmidler hvor en ikke kan påvise en avhengighet i medisinsk forstand, er det avgjørende hvorvidt rusbruken er av betydning for de fysiske kjøreferdighetene. Under punktet “Hvordan vurdere om helsekravet er oppfylt” leser vi:

“Helsekravet er ikke oppfylt ved «helseskadelig bruk som gir økt trafikksikkerhetsrisiko» eller ved «avhengighet av illegale rusgivende stoff[er]». Med «helseskadelig bruk som gir økt trafikksikkerhetsrisiko» menes en rusbruk som påvirker helsen slik at det går ut over evnen til sikker bilkjøring, både når vedkommende er påvirket av middelet og når vedkommende ikke er påvirket (f. eks. endret atferd, svekket kognitiv funksjon)”.

---

⁴⁸ <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/forerkortveileder/midler-som-kan-pavirke-kjoreevnen-35-37>

⁴⁹ <https://www.nrk.no/rogaland/na-kan-fastlegen-ta-lappen-fra-personer-med-alkoholproblemer-1.14314802>

⁵⁰ <https://www.nrk.no/norge/mistet-lappen-uten-a-ha-kjort-ruspavirket---stortinget-vil-endre-praksisen-1.15543089>

Ved “avhengighet av illegale rusgivende stoff[er]” oppstilles det ikke krav om at avhengigheten skal gi økt trafikksikkerhetsrisiko. En kan spekulere i årsaken til dette, men en nærliggende tolkning kan være at når narkotikamisbruket er såpass omfattende at det er tale om en avhengighet, vil bruken være av et slikt omfang at all ferdsel med motorvogn medfører fare for trafikksikkerheten.

Videre fremgår det av førerkortveilederen at samtidig bruk av vanedannende legemidler og rusmidler gir en vesentlig økt trafikksikkerhetsrisiko og kan underbygge at helsekravet ikke er oppfylt. Helsekravet er som regel heller ikke oppfylt ved innleggelse i rusinstitusjon grunnet avhengighet. Det presiseres i veilederen at det også ved “gjentatt eller vedvarende bruk av legemidler til rusformål” forutsettes at den totale bruken av legemidler må anses å påvirke trafikksikkerheten, også når søkeren ikke er påvirket av middelet.

For at helsekravene skal vurderes til å ikke være oppfylt grunnet bruk av alkohol, narkotika eller legemidler til rusformål, kreves det altså ikke bare helseskadelig bruk. Det kreves at bruken er av betydning for vedkommendes evne til å føre motorvogn, også når vedkommende ikke er påvirket. Dersom meldeplikten for helsepersonell hadde bortfalt, ville dette medført at vi på norske veier ville møtt på et stort antall sjåførere som har så omfattende rusmisbruk at det påvirker de fysiske kjøreferdighetene deres. At politikere og andre ivrer for en slik løsning, kan tyde på manglende kunnskap om hvordan vegtrafikkloven § 34 første og andre ledd praktiseres.

Engstrøm skriver at meldesystemet ved helsesvekkelse er komplisert og bør endres. Som nevnt viser han til at det kan være en delikat problemstilling for legen å melde at ens pasient ikke lenger oppfyller helsekravene for å kjøre bil, og at det trolig fører til at mange tilfeller ikke blir innrapportert.⁵¹ Dette er et tankekors, når vi samtidig vet at mange ønsker at det skal mer til for at meldeplikten utløses.

---

⁵¹ Engstrøm (2019) s. 541

Det er etter dette kun tilbakekall grunnet manglende edruelighet i medhold av vegtrafikkloven § 34 femte ledd, som kan begrunnes med potensiell fare for ruskjøring.

3.4 Beviskrav

Det er ulike beviskrav i straffeprosessen og sivilprosessen. På strafferettens område skal enhver rimelig tvil komme den tiltalte til gode og ingen kan derfor dømmes dersom det foreligger rimelig og fornuftig tvil om tiltaltes skyld. Dette til forskjell fra sivilprosessen, hvor utgangspunktet er at det kreves alminnelig sannsynlighetsovervekt for å legge et bestemt faktum til grunn.⁵² Dette forklarer blant annet hvordan en som frikjennes for et lovbrudd, samtidig kan bli dømt til å betale erstatning til den fornærmede i saken.

Kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt bør være veiledende som generell regel for forvaltningen, jf. Graver.⁵³ Eckhoff og Smith presiserer imidlertid at beviskravene sikkert må nyanseres etter særlige behov på enkeltområdet, for eksempel når det gjelder vedtak av pønalt karakter.⁵⁴

Det er av flere hevdet at politiets bruk av bestemmelsen i vegtrafikkloven § 34 femte ledd har et pønalt preg og brukes som et ruspolitisk virkemiddel.⁵⁵ Det vil derfor være nyttig å se på hva som regnes som straff i juridisk forstand. Dersom tilbakekall av førerett regnes som straff, jf. EMK⁵⁶ artikkel 6, innebærer dette at uskyldspresumsjonen kommer til anvendelse. Videre vil vi være på strafferettens område, og det er da et skjerpet beviskrav i forhold til forvaltningssaker. Lov 17. mai 1914 Kongeriket Norges Grunnlov (heretter Grunnloven) § 96 er utformet etter mønster av EMK artikkel 6 nr. 2 og skal fortolkes på samme måte, jf. HR-2021-1871-A avsnitt 3, som viser til HR-2018-1783-A avsnitt 21-23.

---

⁵² Prop. 62 L (2015–2016) pkt. 19.1

⁵³ Graver (2014) s. 447.

⁵⁴ Eckhoff og Smith (2011) s. 428

⁵⁵ <https://www.nettavisen.no/meninger/johnchristianelden/nar-makten-korrumperer-om-politiets-ulovlige-forererkortbeslag/s/12-95-3423456904>

⁵⁶ Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter - ETS nr. 5 av 4. november 1950

Ved lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (heretter menneskerettsloven), ble menneskerettighetskonvensjoner som Norge har sluttet seg til, gitt forrang ved motstrid med bestemmelser i annen lovgivning. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har behandlet flere saker hvor spørsmålet om hvorvidt tap av førerrett er å regne som straff i henhold til EMK har kommet på spissen.

Ved flere avgjørelser i EMD (se blant annet Boman v. Finland avsagt 17. februar 2016) har det blitt vist til de såkalte "Engelkriteriene". Disse er utledet fra dommen Engel m.fl mot Nederland avsagt 8. juni 1976, hvorfra følgende hitsettes:

«In ascertaining whether there was a "criminal charge", the Court has regard to three criteria: the legal classification of the measure in question in national law, the very nature of the measure, and the nature and degree of severity of the "penalty.»

I Høyesteretts dom HR-2012-1228-A avsnitt 19 beskrives disse kriteriene slik:

«Ved vurderingen av om et forhold skal anses som straff skal det legges vekt på om sanksjonen er klassifisert som straff i nasjonal rett, normens karakter og sanksjonens innhold og alvor, jf. blant annet Rt. 2010 side 1121 avsnitt 32. Kriteriene er alternative, slik at det er tilstrekkelig at ett av dem er til stede for at sanksjonen skal anses som straff. Men et forhold kan bli å anse som straff også etter en helhetsvurdering av normens karakter og sanksjonens innhold og alvor.»

Dommen i sak Escoubet v. Belgium avsagt 28.oktober 1999 dreide seg om ruspåvirket kjøring. Klageren hadde blitt fratatt førerkortet midlertidig i påvente av rettssak, og i retten ble han fradømt førerretten for en periode som var kortere enn den perioden førerkortet allerede hadde vært beslaglagt. Videre ble det i dommen fastslått at før han kunne få tilbake førerkortet, måtte det dokumenteres at de helsemessige kravene til å inneha førerrett var oppfylt. Klager påberopte seg brudd på EMK artikkel 6 nr. 1.

I avsnitt 32 bruker domstolen Engelkriteriene for å bedømme hvorvidt det dreier seg om en «criminal charge». Fra dommens avsnitt 37 hitsettes:

«The immediate withdrawal of a driving licence appears to be a preventive measure for the safety of road-users, designed to take a driver who is potentially dangerous to other road-users temporarily off the roads. It should be compared with the procedure of issuing a licence, which is undoubtedly an administrative procedure and is aimed at ensuring that a driver is fit and qualified to drive on the public highway. The immediate withdrawal of a driving licence is a precautionary measure; the fact that it is an emergency measure justifies its being applied immediately and there is nothing to indicate that its purpose is punitive.»

Domstolen kom til at midlertidig tilbakekall av førerett ikke var straff, men et forebyggende tiltak av hensyn til trafikkikkerheten, og det forelå dermed ikke brudd på EMK artikkel 6.

Selv om det i *Escoubet v. Belgium* dreier seg om midlertidig tilbakekall av førerett, som i nasjonal rett følger av vegtrafikkloven § 33 nr. 3 og § 34 første ledd siste punktum, så har dommen også overføringsverdi til saker om tilbakekall etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Ved tilbakekall av førerett etter § 34 femte ledd vil det også dreie seg om et forebyggende tiltak som innebærer å fjerne potensielt trafikkfarlige sjåførere fra trafikken for en periode. Det vil videre dreie seg om tilbakekall av førerett umiddelbart, eller i det minste så fort politiet får kjennskap til at vedkommende på grunn av manglende edruelighet kan utgjøre en uakseptabel fare for trafikkikkerheten. Fra EMD-dommen kan man slutte at det da ikke er noe som tilsier at tilbakekall etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd er å regne som straff i lovens forstand.

I Rt-1977-1207 har Høyesterett ved vurderingen av hva som regnes som straff, vist til Andenæs bok «Statsforfatningen i Norge» (1976) s. 352: *“Straff er et onde som staten tilføyer en lovovertreder på grunn av lovovertrædelsen, i den hensikt at han skal føle det som et onde.»*

LH-2012-20901 var en sak som gjaldt domstolsprøving av vedtak om tilbakekall av førerett grunnet manglende edruelighet. Retten uttalte her: *«A hevder at bevisskravet er skjerpet, og at det må kreves klar sannsynlighetsovervekt for at manglende edruelighet foreligger. Lagmannsretten bemerker at tilbakekall av førerett ikke er straff, og at det heller ikke er*

spørsmål om A har opptrådt straffverdig. I utgangspunktet kan lagmannsretten derfor ikke se at det kreves mer enn sannsynlighetsovervekt (...)»

Også av Ot.prp nr. 52 (2002-2003) pkt. 5.2 fremgår det at tilbakekall av førerett ikke regnes som straff.

I saker om tilbakekall av førerett, enten det dreier seg om vandel, edruelighet, helse eller manglende kjøreferdigheter/-kunnskaper, er det liten tvil om at det for førerkortinnehaver kan føles som en straff for noe en ikke har gjort. Det ligger imidlertid i sakens natur, at en forebyggende bestemmelse vil måtte tas i bruk *før* det man ønsker å forebygge har funnet sted. Mange førerkortinnehavere er avhengige av førerkortet til sine daglige gjøremål, og det vil klart føles både urettferdig og mange ganger uforståelig å bli fratatt føreretten. Samtidig vil det være nettopp de som benytter seg mest av føreretten sin, som står i fare for å miste den. Dette fordi vegtrafikkloven § 34 femte ledd oppstiller ikke oppfylte krav til vandel/edruelighet og fare for trafikksikkerheten som kumulative vilkår. I tilfeller hvor førerkortinnehaver ikke oppfyller kravet til edruelighet, men kun unntaksvis benytter seg av føreretten sin, vil det sjeldent være fare for trafikksikkerheten og dermed heller ikke grunnlag for vedtak om tilbakekall.

4 Tilbakekall av førerett grunnet manglende edrueighet

Ot.prp. nr. 26 (1999-2000) gjaldt senkning av promillegrensen fra 0,5 til 0,2. Det fremgår her at formålet med å senke promillegrensen til 0,2 var å slå klart fast at alkohol og føring av motorvogn ikke hører sammen⁵⁷, og det ble vist til at senket promillegrense fører til økt bevissthet og sterkere sosialt press for å ikke kjøre bil når man har drukket alkohol.⁵⁸

I forarbeidene til endringslov til vegtrafikkloven vises det til at ved innføring av svært lave lovfastsatte grenser for når en blir regnet som påvirket av andre berusende eller bedøvende midler enn alkohol, vil dette på samme måte som med alkohol og kjøring ha nulltoleranse som utgangspunkt. Det presiseres dog at samtidig som lovendringsforslaget har en nulltoleranseprofil, er lovens primære formål å ramme førere med slike konsentrasjoner av stoff i blodet at det kan medføre redusert prestasjonsevne.⁵⁹

Ved edrueighetsvurderingen er det risikoen for ruskjøring som er det sentrale, og som hovedregel vil en ikke straffes for kjøring med ruspåvirkning tilsvarende en alkoholpromille opp til 0,5. En naturlig følge av dette er at gjentatte inntak av rusmidler i et slikt omfang at det gir en påvirkning lavere enn 0,5 promille, ikke nødvendigvis medfører tilbakekall av førerett grunnet manglende edrueighet. Det følger som nevnt av håndhevingsinstruksen at en ved edrueighetsvurderingen særlig skal se hen til opphold i drukkenskapsarresten og om vedkommendes rusbruk har gjort politiets inngripen påkrevet. En kan vanskelig se for seg at slike hendelser finner sted uten at det dreier seg om ruspåvirkning tilsvarende mer enn 0,5 promille, og det er dermed gode grunner til at politiet særlig skal se hen til slike forhold i edrueighetsvurderingen.

---

⁵⁷ Ot.prp. nr. 26 (1999-2000) s. 5

⁵⁸ Ot.prp. nr. 26 (1999-2000) s. 2

⁵⁹ Prop. 9 L (2010-2011) s. 6

4.1 Alkohol

Blant de akutte virkningene av alkohol finner vi hevet stemningsleie, redusert konsentrasjonsevne, hemmet korttidshukommelse, nedsatt evne til læring, sløving av den kritiske sansen og økt impulsivitet og aggressivitet.⁶⁰ Allerede ved promille opp til 0,5 vil man kunne føle seg lett påvirket, og straffbarhetsgrensen for kjøring med promille går ved 0,2, jf. vegtrafikkloven § 22. Det vil imidlertid ikke medføre straff dersom man kjører med under 0,5 i promille, med mindre føreren har føreretten på prøve eller det foreligger skjerpene omstendigheter, jf. tapsforskriften § 3- første ledd.

Det som skiller alkohol fra for eksempel cannabis er at det er nokså forutsigbart hvor lenge man vil være påvirket, og det foreligger regnemetoder som med rimelig grad av sikkerhet kan si hvor lenge etter alkoholinntak en vil regnes som påvirket utover straffbarhetsgrensen.⁶¹ Det vil dermed være lettere å unngå ruspåvirket kjøring.

Med tanke på at alkohol er et lovlig rusmiddel, vil det være naturlig at den som har et overforbruk av alkohol lettere vil bli avslørt av omgivelsene, mens den som ruser seg på illegale rusmidler oftere vil skjule dette. Representant for Trøndelag politidistrikt bekrefter også at der hvor det gjelder alkoholmisbruk, blir politiet oftest gjort kjent med dette ved en melding fra Statsforvalteren om at innehaver ikke oppfyller helsekravene for å inneha førerett.⁶² Det er dermed flere interne bekymringsmeldinger angående manglende edruelighet som skyldes bruk av illegale rusmidler, mens bruk av alkohol oftere medfører at leger varsler Statsforvalteren om at helsekravene ikke er oppfylt. Konsekvensen i begge tilfeller er at det kan bli fattet vedtak om tilbakekall av førerett, i medhold av henholdsvis vegtrafikkloven § 34 femte ledd og § 35 andre ledd.

Det vil imidlertid også kunne tenkes tilfeller hvor innehaverens bruk av alkohol tilsier at kravet til edruelighet ikke er oppfylt, selv om helsekravene av legen vurderes å være oppfylt.

---

⁶⁰ <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/rettsmedisinske-fag/alkohol-og-rusmidler/virkninger-av-alkohol-pa-sentralnervesystemet-og-kroppen-forovrig>

⁶¹ <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/rettsmedisinske-fag/alkohol-og-rusmidler/alkoholpromille-eksempler-pa-beregning>

⁶² Intervju med Ellen Marie Nervik

Dette vil typisk være tilfelle dersom en person gjentatte ganger blir innsatt i drukkenskapsarresten, eller søkerens bruk av alkohol på andre måter har gjort det påkrevet med politiets inngripen, for eksempel ved ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus. I et slikt tilfelle vil politiet kunne legge til grunn at det foreligger manglende edruelighet med betydning for trafiksikkerheten, uten at alkoholbruken nødvendigvis medfører helsesvekkelse med økt trafiksikkerhetsrisiko på en slik måte at helsekravene for å inneha førerett ikke er oppfylt.

I Politidirektoratets vedtak VPOD-2017-3532 ble det vist til flere loggføringer i politiets registre, hvor klager hadde vært i politiets søkelys som følge av sitt alkoholforbruk. Psykolog skrev i uttalelse som var vedlagt klagen at klageren «*drikker kun sporadisk, og holder seg da til øl. Ingen åpenbare årsaker til å mistro han på dette. Han forplikter seg til behandlingen og de avtaler som gjøres (...)*»

Politidirektoratet betvilte ikke at klageren hadde forsøkt å jobbe med sitt alkoholforbruk, men mente at forholdene samlet sett tilsa at klageren hadde et ukontrollert bruk av alkohol. Det ble vist til at det ikke var fremlagt noen former for dokumentasjon på rusfrihet. Når det gjelder hensynet til trafiksikkerheten, ble det vektlagt at klageren var yrkessjåfør, og at han antas å aktivt ha benyttet sin førerett. Hensynet til trafiksikkerheten tilsa derfor tilbakekall av førerett.

4.2 Cannabis

Cannabis står oppført på narkotikalistens i forskrift 14. februar 2013 nr. 199 om narkotika (heretter narkotikaforskriften). Tilvirkning, anskaffelse, omsetning, innførsel, utførsel, oppbevaring, besittelse og bruk av cannabis er dermed forbudt, jf. narkotikaforskriften § 5 første ledd og lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (heretter legemiddelloven) § 22 andre ledd. Virkestoffet i cannabis er THC, og ved beregning av påvirkningsgrad er det innholdet av THC i blodet som måles.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd skiller ikke mellom legale og illegale rusmidler, og lovligheten av det aktuelle rusmidlet skal derfor ikke være et moment ved

edruelighetsvurderingen. Det er i rettspraksis lagt til grunn at virkninger og konsekvenser av bruken må vurderes konkret ut ifra de forskjellige rusmidlenes egenskaper. Når det gjelder cannabis, er det særlig akkumuleringseffekten som skiller dette rusmidlet fra andre rusmidler.

Akutte virkninger av cannabis omfatter blant annet økt pulsfrekvens, endrede følelses- og sanseintrykk av lukt, farge og lyd, høy tankeaktivitet, og følelse av avslapning og velvære. En kan få svekket koordinasjon, konsentrasjon og reaksjonsevne opptil 24 timer etter inntak. Et høyt forbruk av cannabis vil i noen tilfeller ha konsekvenser for den kognitive fungeringen, som svekket hukommelse, konsentrasjonsevne og evne til å lære.⁶³

Det følger av tabellen i forskrift 20. januar 2012 nr. 85 om faste grenser for påvirkning av andre berusende eller bedøvende middel enn alkohol m.m. (heretter forskrift om påvirkning av andre rusmidler enn alkohol), at straffbarhetsgrensen svarende til 0,2 promille for THC er en blodkonsentrasjon på 0,004 µm. 0,010 µm THC tilsvarer grensen på 0,5 promille, mens 0,030 µm THC tilsvarer 1,2 promille.

Når en skal vurdere om kravet til edruelighet er oppfylt ved bruk av cannabis, vil det være hensiktsmessig å se hen til denne tabellen. Dersom førerkortinnehaver har et bruksmønster som innebærer at han jevnlig har en THC-konsentrasjon i blodet på over straffbarhetsgrensen, vil det være aktuelt å tilbakekalle føreretten grunnet manglende edruelighet. Det vil ikke være rimelig å la vedkommende inneha førerett, samtidig som han har en rusbruk som med stor grad av sikkerhet vil medføre at han blir fratatt føreretten i straffesporet grunnet ruspåvirket kjøring dersom han på et vilkårlig tidspunkt skulle bli stanset for kontroll. Også her må en ta hensyn til at en som hovedregel ikke vil straffes for kjøring med påvirkning tilsvarende under 0,5 promille. Det at en person har et bruksmønster som jevnlig gir en THC-konsentrasjon i blodet på opptil 0,010 µm, tilsier dermed ikke at edruelighetskravet ikke er oppfylt. Er han derimot jevnlig påvirket av THC med en blodkonsentrasjon over 0,010 µm, vil dette tale for at han ikke er å regne som edruelig i vegtrafikklovens forstand. En skal allikevel gjøre en konkret vurdering, hvor det avgjørende er hvorvidt den manglende edrueligheten medfører økt trafikksikkerhetsrisiko.

---

⁶³ <https://www.helsenorge.no/rus-og-avhengighet/cannabis/>

Jørg Mørland og Jørgen G. Bramness skriver i Tidsskrift for den norske legeforening at effekten av cannabis varer lengre enn antatt.⁶⁴ Forfatterne viser til at rusmidler kan påvirke psykomotoriske ferdigheter så lenge de finnes i kroppen. THC har en lang påvirkningstid, og THC kan påvises i fettvev opptil fire uker etter et større inntak. Den lange påvirkningstiden medfører at gjentatte inntak av THC vil medføre en akkumuleringseffekt. THC-konsentrasjoner som er tilstrekkelige til å gi psykomotorisk påvirkning og nedsatt kognisjon, er blitt målt i 10-15 døgn, og har vært påvisbare helt opptil 30 døgn etter store gjentatte inntak av cannabis.

Hvor lenge man er påvirket i en slik grad at det påvirker kognitive og psykomotoriske ferdigheter, er avhengig av både bruksmønsteret og styrken av THC i cannabisproduktet. Mørland og Bramness skriver at for å være 100 % sikre på å ikke komme i konflikt med vegtrafikklovens regler om kjøring i påvirket tilstand, bør man ha minst én og kanskje helst to ukers opphold mellom inntakene for å unngå akkumulering av betydning. For enkeltinntak vil det dog trolig kun være snakk om noen timer for at THC-påvirkningen i blodet er under straffbarhetsgrensen.

Cannabis er avhengighetsdannende, og det er større risiko for å bli avhengig dersom man starter med cannabis i ung alder. Det er kjent at et høyt forbruk av cannabis i noen tilfeller medfører svekkelse av kognitive funksjoner, og for den som har en sårbarhet for å utvikle psykiske lidelser, kan bruk av cannabis øke risikoen for dette.⁶⁵ Omfattende bruk av cannabis kan dermed også være av betydning for hvorvidt helsekravene for å inneha førerett er oppfylt.

I LH-2014-39253 viser Hålogaland lagmannsrett som tidligere nevnt til at styrken i hasjen også vil kunne være varierende. Det er altså flere momenter som gir større rom for usikkerhet når det gjelder påvirkning av cannabis, kontra andre rusmidler.

---

⁶⁴ Tidsskriftet *Den norske legeforening* utgave 20, 31.10.17

⁶⁵ <https://www.helsenorge.no/rus-og-avhengighet/cannabis/>

4.3 Manglende edrueighet og fare for trafikksikkerheten - to kumulative vilkår

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd oppstiller to vilkår som må være oppfylt for at førerrett skal kunne tilbakekalles grunnet manglende edrueighet: Innehaveren må være ikke edrueighet slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, og hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers må kreve det.

Etter dette er det ikke tilstrekkelig at det foreligger manglende edrueighet, dersom det ikke samtidig er vurdert at tilbakekall er påkrevet av hensyn til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers. Lovteksten gir ikke noen definisjon på begrepet edrueighet, og begrepet er utpreget skjønnsmessig. Vi må derfor først søke å finne ut hva som menes med å være edrueighet.

En naturlig språklig forståelse av å være “edrueighet”, kan være at en har et nøkternt og måteholdent forbruk av rusmidler. Hva som anses å være et “nøkternt” og “måteholdent” bruk av rusmidler også kunne variere fra person til person, og det er dermed ikke enkelt å finne en definisjon som alle kan enes om.

Engstrøm skriver følgende om begrepet edrueighet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd:

“Edrueighet er heller ikke et begrep med klart avgrenset innhold. Uttrykket edrueighet omfatter både alkohol og/eller andre rusmidler så som narkotika. Det må være klart at det ikke kreves medisinsk definert alkoholisme. Spørsmålet er når et misbruk er såpass bastant at det medfører grunnlag for tilbakekall. Mye av svaret ligger i at den manglende edrueigheten må ha betydning for skikketheten som fører av motorvogn.”⁶⁶

I forarbeidene til endringslov til vegtrafikkloven⁶⁷, finner vi at forslaget “er basert på eit nulltoleranseprinsipp”, og vidare at “det primære formålet med endringene er forbetra

---

⁶⁶ Engstrøm (2019) s. 545

⁶⁷ Lov 17. desember 2010 nr. 91 om endringar i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (endringar relatert til ruspåverka kjøring m.m.)

trafikktryggleik og færre skadde og drepne i trafikken”.⁶⁸ Bakteppet for lovforslaget var rapporten «*Kjøring under påvirkning av andre rusmidler enn alkohol. Forslag til endringer i vegtrafikkloven. Rapport fra arbeidsgruppe mars 2009.*»

På side 13 vises det til motorvognloven 1926 som gav uttrykk for at dersom førerkortinnehaverens manglende edruelighet gjorde vedkommende mindre skikket til å være sjåfør, var det grunnlag for tilbakekall av førerrett. Av forarbeidene til vegtrafikkloven 1965 fremgår det at endringen i ordlyden ikke var ment å medføre noen realitetsendring.

Arbeidsgruppen fremhever at det synes å være noe uklare yttergrenser for når en kan legge til grunn at en person er «ikke edruelig» i lovens forstand, og at gjeldende vegtrafikklov § 34 femte ledd gir et visst rom for å praktisere lovhjemmelen strengere enn det som virker å ha vært praksis. Det blir pekt på at vektige trafikksikkerhetshensyn tilsier en streng praktisering av lovhjemmelen, og at trafikksikkerhetshensyn bør få enda sterkere gjennomslag enn tidligere.⁶⁹

I HR-2015-988-A ble det foretatt en drøftelse av hvordan begrepet “edruelig” i vegtrafikkloven § 34 femte ledd skal forstås. I avsnitt 19 finner Høyesterett veiledning i Rt-1978-1259, som gjaldt tilbakekall av førerrett etter § 34 første ledd, ikke oppfylte helsekrav. I helsesaker er vilkåret at føreren «*ikke lenger fyller de krav som er fastsatt til... helse...*». Førstvoterende i Rt-1978-1259 uttalte at ordene «*ikke lenger fyller*» tar sikte på «en mer varig tilstand hos innehaveren av førerkortet», og at en akutt og forbigående tilstand av mental ubalanse ikke fylte lovens krav. Førstvoterende i HR-2015-988-A viser så til at selv om § 34 femte ledd ikke inneholder formuleringen «*ikke lenger fyller*», er det også i slike tilfeller tale om å inndra førerretten fordi edruelighet som vilkår for førerrett ikke lenger er oppfylt, og videre:

«Det må da, etter min oppfatning, kreves at innehaveren misbruker rusmidler – alkohol, narkotika eller annet berusende eller bedøvende middel – i et omfang og med en regelmessighet som tilsier at han ikke er skikket til å føre motorvogn. Det kan ikke kreves at

---

⁶⁸ Prop. 9 L (2010-2011) s. 5

⁶⁹ Prop. 9 L (2010-2011) s. 56

det er dokumentert alkoholisme eller rusavhengighet i medisinsk forstand. Denne tolkingen av edruelighetsvilkåret lar seg også best forene med grunnvilkåret om at tilbakekall av føreretten bare kan skje når hensynet til trafiksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.”

Førstvoterende viser til den tidligere nevnte rapporten *“Kjøring under påvirkning av andre rusmidler enn alkohol. Forslag til endringer i vegtrafikkloven. Rapport fra arbeidsgruppe mars 2009”*, hvor det fremgår på side 21 at bruken av rusmidler må være av et visst omfang og skje med en viss regelmessighet og hyppighet, og i tillegg må bruken ha betydning for skikketheten som motorvognfører. Sporadisk bruk er altså ikke tilstrekkelig.

Også underinstansene har lagt til grunn at kravet til edruelighet ikke er oppfylt dersom bruken har et vanemessig preg og kan karakteriseres som misbruk, et eksempel er Hålogaland lagmannsretts avgjørelse LH-2014-39253:

“Lagmannsretten legger til grunn at rent sporadisk bruk ikke vil være tilstrekkelig; bruken må ha et slikt vanemessig preg at den kan karakteriseres som misbruk med betydning for vedkommendes skikkethet som fører av motorvogn. I vurderingen vil ikke bare reaksjoner og innbringelser knyttet til beruselse være relevante, men også eventuelle straffereaksjoner for bruk av narkotika og opplysninger fremkommet under etterforskningen av disse. Det avgjørende er om det etter en konkret, brev og helhetlig vurdering kan legges til grunn av kravet til edruelighet ikke er oppfylt.”

Videre følger det av lagmannsrettens avgjørelse at hvert rusmiddel må vurderes konkret, og at det derfor ikke bare er hyppighet som er avgjørende for vurderingen:

“Tilbakekallet er her begrunnet i bruk av et illegalt rusmiddel. Prinsipielt gjelder kravet til edruelighet alle rusmidler, men hvert rusmiddel må vurderes individuelt ut fra sine egenskaper. Det gir derfor ikke mening bare å sammenligne frekvensen i bruk; det må også ses hen til hvordan rusmiddelet virker og mulige konsekvenser av bruk”.

I dette tilfellet var det snakk om hasj gjennomsnittlig to ganger per måned, noe lagmannsretten la til grunn var tilstrekkelig til å konstatere manglende edrueighet og at hensynet til trafikksikkerheten tilsa tilbakekall av føreretten. Det fremgår av dommen:

“Bruk ved såpass hyppig bruk som her vil for øvrig kunne gi en akkumuleringseffekt som medfører lengre perioder av påvirkning utover den mer kortvarige ruseffekt som sporadiske brukere vil oppleve. Et sentralt poeng i denne forbindelse er at man ikke kan bygge på at forbruket spres jevnt utover året, men at det i perioder kan være kort tid mellom rusinntak. Styrken i hasjen vil også være varierende.(...)”

Hålogaland lagmannsrett hadde også en interessant betraktning når det gjelder hensynet til trafikksikkerheten:

“Partene er uenige om hensynet til trafikksikkerhet har noen egentlig selvstendig betydning dersom manglende edrueighet ble ansett å foreligge. Etter lagmannsrettens oppfatning vil det i praksis være en så nær sammenheng mellom vilkårene at begge normalt vil være oppfylt dersom manglende edrueighet foreligger. Slik lagmannsretten vurderer faktum i saken er en slik distinksjon uansett av underordnet betydning.”

Denne oppfatningen fremgår også av annen rettspraksis⁷⁰ og juridisk teori⁷¹, hvor det legges til grunn at manglende edrueighet først foreligger der hvor det dreier seg om et rusmisbruk som er så omfattende at det er av betydning for trafikksikkerheten. Vilåret om at hensynet til trafikksikkerheten skal gjøre tilbakekall påkrevet, har da i realiteten ingen selvstendig betydning i edrueighetssaker.

Høyesterett har imidlertid i HR-2015-988-A avsnitt 19 omtalt hensynet til trafikksikkerheten er et grunnvilkår for tilbakekall av førerett grunnet manglende edrueighet. Det må derfor fremgå av vedtaket at det er foretatt en konkret vurdering av trafikksikkerhetsrisikoen rusbruken medfører. Sivilombudsmannen har videre i flere uttalelser kritisert Politidirektoratets manglende vurdering av trafikksikkerhetsvilkåret i vegtrafikkloven § 34

---

⁷⁰ Se blant annet LH-2014-39253 og LB-2017-65348

⁷¹ Engstrøm (2019) s. 545

femte ledd ved vedtak om tilbakekall grunnet manglende edruelighet.⁷² I SOM-2020-4698 viser ombudet til at Politidirektoratet må foreta en konkret vurdering av risikoen for kjøring i påvirket tilstand, og bemerker at det at en person med jevne mellomrom er beruset på alkohol ikke i seg selv vil gi grunnlag for tilbakekall av førerett, så lenge vedkommende selv sørger for at det ikke er risiko for kjøring i påvirket tilstand.

I LB-2017-65348 viser lagmannsretten til HR-2015-988-A, og legger til grunn at det ikke skal mye til for å fastslå at det er risiko for at en innehaver av førerett ikke er edruelig, vil kjøre i påvirket tilstand. Det kreves ikke sannsynlighet, idet en rimelig mulighet er nok, men det må være konkrete og objektive holdepunkter for at det foreligger en risiko. Manglende edruelighet er dermed ikke tilstrekkelig i seg selv.

---

⁷² Se blant annet SOM-2020-4698 og SOM-2019-2517

5 Høyesteretts dom HR-2021-2050-A

Politiet fattet vedtak om tilbakekall av førerett i medhold av vegtrafikkloven § 34 femte ledd, etter at A hadde erkjent bruk av cannabis et par ganger i måneden den siste tiden. Han erkjente videre å ha kjøpt rundt 75 gram hasj rundt én måned før avhøret, og hadde på avhørstidspunktet igjen ca. 50 gram hasj.

A gikk til sivilts søksmål om gyldigheten av vedtaket. I Oslo tingrett ble staten frifunnet. Tingretten vurderte at As forklaring om egen rusbruk sammenholdt med mengden cannabis som ble beslaglagt, tilsa at han brukte cannabis i et omfang og med en regelmessighet som medførte at han ikke kunne anses edruelig. Omfanget av rusbruken ble av tingretten vurdert til å være i nedre sjikt av hva som skal til for å ikke anses «edruelig».

A anket dommen, og fikk medhold i Borgarting lagmannsrett. Staten anket deretter til Høyesterett. Begge parter ble gitt tillatelse til å fremlegge enkelte nye dokumentbevis, og saken sto dermed i en annen stilling for Høyesterett enn for lagmannsretten.

Vurderingstemaet i HR-2021-2050-A er om vilkåret om «manglende edruelighet» i vegtrafikkloven § 34 femte ledd er oppfylt.

5.1 Høyesteretts syn på saken

Ved gjennomgangen av de rettslige utgangspunkter, slår førstvoterende i avsnitt 33 fast at tilbakekall av førerett på grunn av manglende edruelighet ikke er en sanksjon, men et forebyggende tiltak for å sikre at innehavere av førerett på ethvert tidspunkt fyller de lovfastsatte krav for å ha rett til å føre motorvogn.

I avsnitt 36 vises det til at vilkåret «ikke er edruelig» i vegtrafikkloven § 34 femte ledd, presiseres gjennom det påfølgende kriteriet «slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn». Vurderingstemaet er altså hvorvidt den manglende edrueligheten gjør innehaveren av føreretten uskikket til å føre motorvogn.

Uttrykket «edruelig» har ikke noe klart rettslig meningsinnhold, og førstvoterende fastslår at terskelen for manglende edruelighet derfor må fastlegges ved hjelp av andre rettskilder.

Bestemmelsen skiller ikke mellom ulike typer rusmidler, og loven gir ingen holdepunkter for at lovligheten av det aktuelle rusmidlet i seg selv har betydning for edruelighetsvurderingen eller fastsettelsen av terskelen for edruelighet. Rusmidlenes egenskaper og følger for trafikksikkerheten ved bruk må imidlertid tas i betraktning. Det presiseres at tilbakekall grunnet manglende edruelighet etter § 34 femte ledd ikke kan benyttes for å ivareta mål om å begrense skadevirkningene av alkohol generelt eller allmenne mål om narkotikabekjempelse.

Førstvoterende viser til at tilbakekall grunnet manglende edruelighet, kun kan besluttes «*hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det*». Vurderingstemaet er om innehaverens bruk av rusmidler gir reell grunn til å frykte at vedkommende vil komme til å kjøre i ruspåvirket tilstand, slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn. Høyesterett tar utgangspunkt i de faste og lave påvirkningsgrensene som ble fastsatt ved lovendringen i 2010, og reglene gir ikke rom for en individuell vurdering av om føreren faktisk har vært påvirket under kjøringen.

Høyesterett har ved den nærmere tolkningen tatt utgangspunkt i avgjørelsen i HR-2015-988-A. I denne dommen har førstvoterende uttalt: «*Det må da, etter min oppfatning, kreves at innehaveren misbruker rusmidler – alkohol, narkotika eller annet berusende eller bedøvende middel – i et omfang og med en regelmessighet som tilsier at han ikke er skikket til å føre motorvogn. Det kan ikke kreves at det er dokumentert alkoholisme eller rusavhengighet i medisinsk forstand. Denne tolkningen av edruelighetsvilkåret lar seg også best forene med grunnvilkåret om at tilbakekall av føreretten bare kan skje når hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det*».

Høyesterett går over til å vurdere momentet akkumuleringseffekt ved bruk av cannabis, som er det aktuelle rusmidlet i denne saken. Hvor lenge bruker av cannabis vil ha konsentrasjoner av THC i blodet, vil avhenge av bruksmønsteret; om bruken er sporadisk eller mer regelmessig, samt hvor mye som blir inntatt hver gang. Staten har fremlagt en sakkyndig uttalelse avgitt av professor dr. Med Jørg Mørkland i en annen sak, men som omtaler

akkumuleringsvirkninger av cannabis generelt. I uttalelsens side 5 er det gitt følgende eksempel:

«Den praktiske betydning av dette [akkumulering], vil avhenge av størrelsen på THC-inntaket og hvor hyppig man røyker. Røykes det små mengder (25 mg eller mindre) og går det én til to uker mellom hver gang, vil restkonsentrasjonen av THC fra forrige røyking være lav og bidra lite til å heve THC-konsentrasjonen ut over den som skyldes det nye inntaket. Røykes det større mengder (anslagsvis 30-40 mg THC) 2-3 ganger i uken vil det kunne oppstå akkumulering som bidrar til betydelig økning av THC-konsentrasjonen og forlenging av tiden man er over straffbarhetsgrensen etter hver røyking. Dersom det røykes mye (60 mg THC eller mer) hver dag, vil akkumuleringen kunne bli betydelig. Hos personer med et slikt bruksmønster har det vært målt THC-konsentrasjoner i blodet over straffbarhetsgrensen på 0,004 µmol/liter opptil 10-15 døgn etter siste inntak (For referanser se Mørland & Bramness, 2017).»

Førstvoterende vurderer ut ifra dette at faren for akkumulering generelt er liten ved bruk av cannabis i små mengder, dersom det går én til to uker mellom hver gang. Ved oftere bruk, eller ved inntak av større mengder, blir konsentrasjonen over tid større og kan medføre påvirkning ut over straffbarhetsgrensen i vegtrafikkloven i lengre tid. Retten anser det vanskelig å fastsette en nedre grense for manglende edruelighet alene ut ifra antallet tilfeller bruk per måned, og viser til at de konkrete forholdene ved bruken og bruksmønsteret må vurderes, herunder mengden som inntas. Ved den samlede skikkettsvurderingen vil også forhold rundt bilbruken spille inn, herunder hvordan og hvor ofte bilen brukes, og holdepunkter for bruk i forbindelse med kjøring vil klart være et sentralt tema.

Som et utgangspunkt i den konkrete vurderingen, vil det allikevel etter førstvoterendes syn kunne legges til grunn at bruk av cannabis i små mengder inntil tre ganger per måned, ikke alene er tilstrekkelig til å underbygge at brukeren «ikke er edruelig» i vegtrafikklovens forstand. Selv om en slik bruk neppe kan karakteriseres som sporadisk, mener førstvoterende at den må betraktes som relativt måteholden. Lovligheten av å bruke det aktuelle rusmidlet er ikke i seg selv av betydning for edruelighetsvurderingen. Ved bruk inntil tre ganger i måneden, vil det heller ikke være noen større fare for akkumulering. Ved slik bruk må det

derfor foreligge konkrete forhold rundt rusbruken eller andre forhold av betydning, for at innehaver skal være ikke edruelig slik at han er uskikket til å føre motorvogn.

Som et utgangspunkt legger da også førstvoterende til grunn at bruk ut over tre ganger per måned innebærer bruk i et slikt omfang og med en slik regelmessighet at det tilsier at innehaveren ikke er edruelig, og dermed uskikket til å føre motorvogn, men også i slike tilfeller kan de konkrete omstendighetene etter en nærmere vurdering føre til en annen konklusjon.

Denne tolkningen ligger etter førstvoterendes syn godt innenfor rammene av ordlyden i § 34 femte ledd, og legalitetsprinsippets krav til hjemmelsgrunnlaget for tilbakekall er da utvilsomt tilfredsstillt.

I vedtaket om tilbakekall av førerett har politidistriktet lagt til grunn at A ut ifra egen forklaring og de mengdene narkotika han hadde hatt i sin besittelse *«gjennomsnittlig har brukt narkotika utover 1-2 ganger i måneden»*. Ved oversendelsen av klagesaken til Politidirektoratet presiserte politidistriktet at man mente det ikke kunne utelukkes at det er brukt narkotika oftere, men at det i alle tilfeller vurderes å foreligge sannsynlighetsovervekt for at han har brukt narkotika gjennomsnittlig 2 ganger i måneden. Dette basert på As egen forklaring, rustester tatt av han, samt funn av narkotika gjort i bilen hans og hjemme hos han.

Ved Politidirektoratets klagebehandling ble det lagt til grunn, under henvisning til Hålogaland lagmannsretts avgjørelse LH-2016-70592 hvor bruk av hasj én til tre ganger i måneden ble ansett tilstrekkelig til å fastslå manglende edruelighet, at *«det foreligger sannsynlighetsovervekt for at klagers bruk er innenfor den mengde som lagmannsretten fastslo er tilstrekkelig for å konstatere manglende edruelighet»*.

Høyesterett la til grunn at saksøkeren i oktober 2017 brukte cannabis et par ganger i måneden, og hadde gjort det i minst tre måneder forut for dette tidspunktet.

Vilkåret om manglende edruelighet var ikke oppfylt ved politidistriktets vedtak, og denne situasjonen var ikke endret ved behandlingen av klagesaken. Politidirektoratets vedtak ble satt til side som ugyldig.

5.2 Avgjørelsens betydning for politiets fremtidige praksis i førerkortsaker

Før HR-2021-2050-A er det særlig HR-2015-988-A som har fungert som prejudikat i politiets saksbehandling. Politiet har i sine vedtak også regelmessig vist til LH-2014-39253 og LH-2016-70592, og har i sin saksbehandling tilsynelatende tillagt underinstansenes avgjørelser betydelig vekt som rettskilde.⁷³ Dette ser vi også i As sak, hvor Politidirektoratet ved sin klagebehandling viste til LH-2016-70592 og vurderingene som ble gjort i lagmannsretten som begrunnelse for at tilbakekall av førerett var påkrevet i foreliggende sak.

Av HR-2015-988-A fremgår det at det må kreves at innehaveren misbruker rusmidler – alkohol, narkotika eller annet berusende eller bedøvende middel – i et omfang og med en regelmessighet som tilsier at han ikke er skikket til å føre motorvogn. Det kan ikke kreves at det er dokumentert alkoholisme eller rusavhengighet i medisinsk forstand. Det er dermed allerede her slått fast at det ikke skal skilles mellom legale og illegale rusmidler, idet både *«både alkohol, narkotika eller annet berusende eller bedøvende middel»* omfattes.

Dette utgangspunktet er også fulgt opp av underinstansene. I LH-2014-39253 er det vist til at kravet til edruelighet gjelder alle rusmidler, men at hvert rusmiddel må vurderes individuelt ut ifra sine egenskaper. En skal derfor ikke bare sammenligne frekvensen i bruk; det må også ses hen til hvordan rusmiddelet virker og mulige konsekvenser av bruk. Også i LH-2016-70592 viser man til akkumuleringseffekten ved bruk av cannabis.

Førstvoterende i HR-2021-2050-A slår fast at tilbakekall av førerett er et forebyggende tiltak for å sikre at innehavere av førerett på ethvert tidspunkt fyller kravene for å ha rett til å føre motorvogn. Høyesterett sier ikke noe om at bruk av narkotika tilsier skjerpet beviskrav på

---

⁷³ Se blant annet VPOD-2017-4632

grunn av belastende faktum. Tilbakekall av førerett regnes ikke som straff og beviskravet er som i sivilretten ellers, alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Det skal ikke skilles mellom legale og illegale rusmidler, men en må se hen til det aktuelle rusmiddelets egenskaper, noe som var gjeldende rett også før denne dommen. HR-2021-2050-A innebærer dermed ingen realitetsendring når det gjelder hvorvidt lovligheten av det aktuelle rusmidlet skal tillegges vekt, og det er stadig adgang til å vurdere for eksempel cannabis og alkohol forskjellig ut ifra de individuelle egenskapene til de respektive rusmidlene. Her vil den mulige akkumuleringseffekten ved bruk av cannabis være et sentralt poeng.

I praksis vil HR-2021-2050-A som klart utgangspunkt være av størst betydning for nedre sjikt-tilfellene, hvor det dreier seg om bruk av små mengder cannabis inntil tre ganger i måneden. Her er utgangspunktet nå at innehaverens rusbruk alene ikke gir grunnlag for å vurderes uskikket til å føre motorvogn. Slik bruk *kan* fremdeles medføre at kravet til edruelighet ikke er oppfylt, men det må da noe mer til enn bare at innehaver bruker cannabis et par ganger per måned, for eksempel at bruken skjer tett opptil kjøring. Som hovedregel vil imidlertid bruk av cannabis inntil tre ganger i måneden, ikke medføre manglende edruelighet som er av betydning for trafikk sikkerheten.

Politiet har i sine vedtak før HR-2021-2050-A hyppig vist til blant annet LH-2016-70592, hvor bruk av cannabis 1-3 ganger pr. måned var funnet tilstrekkelig til å fastslå at det forelå manglende edruelighet. Denne praksisen har imidlertid harmonert dårlig med HR-2015-988-A, som slo fast at det ikke skal skilles mellom alkohol og andre rusmidler, og at det skal mer til enn sporadisk bruk. Bruk av cannabis 1-3 ganger i måneden må karakteriseres som relativt sporadisk, og selv når en tar i betraktning akkumuleringseffekten, vil en som hovedregel ikke kunne si at et slikt forbruk medfører risiko for ruspåvirket kjøring. En person som inntar alkohol i moderate mengder 1-3 ganger i måneden, ville ikke stått i fare for å få føreretten tilbakekalt av trafikk sikkerhetshensyn. Det samme må da gjelde der hvor det dreier seg om sporadisk bruk av andre rusmidler. Politiets praksis i forkant av HR-2021-2050-A har dermed vært i strid med gjeldende rett allerede før denne dommen. I så måte har HR-2021-2050-A bidratt til rettsavklaring.

I de tilfeller hvor det dreier seg om bruk av cannabis ut over tre ganger i måneden, snus dette utgangspunktet, og det legges da som hovedregel til grunn at bruken er av et slikt omfang og hyppighet av vedkommende ikke er edruelig, og dermed uskikket til å føre motorvogn. Også her skal det foretas en konkret og bred vurdering, og det kan foreligge tilfeller hvor kravet til edruelighet allikevel kan tenkes å være oppfylt.

Det er dermed ikke riktig, slik det er gjengitt i media i etterkant av den nye høyesterettsavgjørelsen, at vegtrafikkloven kun åpner for inndragning av førerkort dersom en person har alvorlige avhengighetsproblemer med rusmidler.⁷⁴ Allerede i HR-2015-988-A ble det slått fast at det ikke kreves at det er dokumentert alkoholisme eller rusavhengighet i medisinsk forstand, og dette er opprettholdt i HR-2021-2050-A. En kan ikke uten videre si at en person som bruker cannabis ut over tre ganger i måneden har alvorlige avhengighetsproblemer med rusmidler, men det er med den nye høyesterettsdommen nå fastslått at dette som utgangspunkt gir grunnlag for tilbakekall av førerett grunnet manglende edruelighet.

Politiet har forut for den aktuelle dommen lagt til grunn at bruk av cannabis to ganger i måneden, medfører manglende edruelighet med fare for trafikksikkerheten. Det ble dermed heller ikke anført at det måtte dreie seg om et mer omfattende bruk enn A selv opplyste. Når Høyesterett nå har slått fast at bruk inntil tre ganger i måneden ikke uten videre er tilstrekkelig til å vurdere innehaver til å være ikke edruelig, vil politiet i fremtiden måtte gjøre grundigere vurderinger av hvilken bruk som anses sannsynliggjort dersom det skal være grunnlag for tilbakekall av førerett. Skal en legge til grunn at bruken er mer omfattende enn det vedkommende selv forklarer, vil dette måtte forankres i troverdige og konkrete opplysninger om for eksempel oppbevaring eller kjøp av uforholdsmessige mengder narkotika ut ifra det opplyste forbruket.

I HR-2015-988-A ble det konkludert med at straff for til sammen fire narkotikaovertridelser de siste to år før vedtakstidspunktet, gir en klar indikasjon på et vedvarende og aktuelt

---

⁷⁴ <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/oW9oam/jusekspert-etter-cannabisdom-i-hoyesterett-mange-kan-ha-krav-paa-erstatning>

misbruksmønster som går ut over det sporadiske. Førstvoterende i HR-2021-2050-A tar ikke direkte stilling til om et bestemt antall narkotikaovertrædelser i seg selv innebærer at kravet til edruelighet ikke er oppfylt. Det skal gjøres en konkret vurdering av de foreliggende opplysningene, hvor det avgjørende er hvorvidt bruken av rusmidler er så omfattende at kravet til edruelighet ikke er oppfylt på en slik måte at det medfører fare for trafiksikkerheten.

I teorien kan vedkommende som er straffet for fire narkotikaovertrædelser, ha brukt narkotika kun disse fire gangene, selv om det må anses lite sannsynlig. Dette vil da ikke uten videre medføre at en er å regne som ikke edruelig i vegtrafikklovens forstand, på samme måte som det å drikke alkohol fire ganger på et par år ikke tilsier at en ikke er edruelig. Gjentatte brudd på narkotikalovgivningen vil allikevel være et relevant moment når en skal vurdere det faktiske forbruket av rusmidler, på samme måte som flere innsettelse i drukkenskapsarresten gir en indikasjon på et ukontrollert forbruk av alkohol også utenom de aktuelle hendelsene. Som vi så i oppgavens punkt 1.2, var 62 % av de som ble anmeldt for ruspåvirket kjøring i 2020, registrert med minst ett ikke-henlagt narkotikalovbrudd i perioden fra 2015-2020. De som anmeldes for ruskjøring har altså i stor grad vært i kontakt med politiet grunnet befatning med narkotika tidligere. Kravet til edruelighet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd er en forebyggende bestemmelse som er ment å forhindre ruskjøring, og det kan dermed være gode grunner til å legge noe vekt på straff for tidligere narkotikalovbrudd ved edruelighetsvurderingen.

I sivile saker er retten bundet av anførselene, og det ble ikke anført fra noen av partene at As bruk av cannabis var av betydning for vandelskriteriet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Det ble dermed heller ikke tatt stilling til om As befatning med narkotika kunne hjemlet et tilbakekall av førerett grunnet ikke tilfredsstillende vandel. Som nevnt under punkt 3.2 vil det i tilfeller hvor det dreier seg om tilbakekall av førerett grunnet bruk av narkotika, være mest aktuelt å vurdere økt trafiksikkerhetsrisiko opp imot edruelighet. En kan dermed vanskelig se for seg at Høyesterettsdommen skal ha direkte betydning for saker som dreier seg om tilbakekall av førerett grunnet ikke tilfredsstillende vandel.

Politiets praksis med å avslå søknader om *erwerb* av førerrett grunnet ikke tilfredsstillende vandel, i tilfeller hvor søker har hatt befatning med narkotika det siste året før vedtakstidspunktet, bør imidlertid gjennomgås. Det er som nevnt vanskelig å se for seg at for eksempel ett enkelt tilfelle av bruk av cannabis, i seg selv skal ha avdekket noen egenskaper hos vedkommende som ikke er forenelig med å inneha førerrett. I den forbindelse er det verdt å merke seg at det både i HR-2015-988-A og HR-2021-2050-A slås fast at lovligheten av det aktuelle rusmidlet ikke er av betydning for edruelighetsvurderingen. Ved vurderingen av kravene til vandel og edruelighet, både når det gjelder *erwerb* og tilbakekall, må det avgjørende være at vedkommende som skal inneha førerrett er skikket til å ferdes i trafikken på en sikker måte. Det synes dermed å være liten grunn til å nekte *erwerb* av førerrett på grunn av ikke tilfredsstillende vandel begrunnet i helt sporadisk rusbruk, når en samtidig ikke mener at rusbruken er så omfattende at det medfører manglende edruelighet som går ut over trafikksikkerheten.

Hvorvidt helsekravene er oppfylt, er en medisinsk vurdering som foretas av legen etter kriterier som følger av førerkortforskriften og tilhørende veileder, og høyesterettsdommen er dermed heller ikke av betydning for såkalte helsesaker, selv der hvor det dreier seg om bruk av rusmidler. Som nevnt i kapittel 1.3 har det kommet politiske signaler om at det er ønskelig med en gjennomgang av praksisen med å tilbakekalle førerretten til pasienter som oppsøker hjelp mot rusmisbruk. Av hensyn til trafikksikkerheten, kan en vanskelig se for seg en ordning som lar førerkortinnehavere beholde førerretten dersom de har et så omfattende rusmisbruk at helsekravene ikke er oppfylt. Helsepersonell må imidlertid være klar over at en pasient skal ha et betydelig forbruk av rusmidler før helsekravene ikke lenger er oppfylt og meldeplikten til Statsforvalteren utløses.

Vi har allerede fått noe underrettspraksis som støtter seg på vurderingene i HR-2021-2050-A. I høyesterettsdommen dreier det seg om bruk av cannabis to ganger per måned i minst tre måneder, men det ble ikke direkte tatt stilling til hvilken relevans varigheten av bruken hadde utover å slå dette fast som faktum. I LB-2021-150712 hadde A per september 2018 opplyst at hun røyket cannabis i «ny og ne», og i desember samme år opplyste hun å ha røyket cannabis 3-4 ganger den siste måneden. I tingretten forklarte hun at hennes cannabisbruk hadde sammenheng med sykdom, og at hun brukte dette i en periode som smertelindring.

Lagmannsretten la til grunn at bruken over tid ikke overskred den veiledende grensen på tre ganger per måned. Av dette ser vi at lagmannsretten har tolket Høyesterett som at bruken må ha vært konsistent over en periode, og minst tre måneders tid. At bruken går utover tre ganger en enkeltstående eller et par måneder, vil neppe være tilstrekkelig til å uten videre slå fast at kravet til edruelighet ikke er oppfylt.

Et interessant spørsmål er hvilken betydning høyesterettsdommen har for saker hvor det dreier seg om bruk av andre former for narkotika, eventuelt blandingsmisbruk. I HR-2015-988-A dreide det seg om erkjent bruk av cannabis og amfetamin, og klager testet i tillegg positivt for benzodiazepiner. Amfetamin er kjent for å være sterkt avhengighetsskapende⁷⁵, og når vedkommende gjentatte ganger er straffet for befatning med blant annet amfetamin, kan dette være en indikasjon på et mer omfattende rusmisbruk.

Etter mitt syn er det ingen motstrid mellom HR-2015-988-A og HR-2021-2050-A, selv om førstnevnte gjaldt et mer alvorlig tilfelle. Begge dommer viser til at lovligheten av det aktuelle rusmidlet ikke er relevant, og at det avgjørende er hvorvidt misbruket er så omfattende at det er av betydning for skikketheten som fører av motorvogn. I HR-2021-2050-A presiseres det at en må se på de aktuelle rusmidlenes egenskaper og betydning for trafikksikkerheten, og at dette åpner for forskjellige vurderinger avhengig av hvilke rusmiddel det dreier seg om. I et tilfelle hvor det dreier seg om *«en sjåfør som selv erkjente aktivt misbruk av både amfetamin og hasjisj og hadde flere relativt ferske dommer og bøter for dette (...)*», slik som i HR-2015-988-A, ser jeg ikke at saken ville stilt seg annerledes i dag.

Konklusjonen blir at HR-2021-2050-A er av stor betydning for nedre sjikt-sakene som omhandler bruk av cannabis inntil tre ganger i måneden, og at politiet i slike saker har hatt en vedtakspraksis som ikke har vært i tråd med gjeldende rett.

---

⁷⁵ <https://oslo-universitetssykehus.no/seksjon/nasjonal-kompetansetjeneste-for-tverrfaglig-spesialisert-rusbehandling-tsb/Documents/Fakta%20om%20amfetamin%20og%20metamfetamin.pdf>

6 Kilderegister

Lover:

Lov 17. mai 1914 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven)

Lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven)

Lov 17. desember 2010 nr. 91 om endringar i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (endringar relatert til ruspåverka køyring m.m.)

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven)

Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddeloven)

Lov 20. februar 1926 nr.2 om motorvogner

Forskrifter:

Forskrift 19. januar 2004 nr. 298 om førerkort m.m. (førerkortforskriften)

Forskrift 13. juli 1984 nr. 1467 om leges melding om at innehaveren av flysertifikat eller førerkort ikke fyller helsemessige krav (forskrift om helsekrav til bilførere mv.)

Forskrift 22. juni 1990 nr. 3963 om alminnelig tjenesteinstruks for politiet (politiinstruksen)

Forskrift 20. januar 2012 nr. 85 om faste grenser for påvirkning av andre berusende eller bedøvende middel enn alkohol m.m. (forskrift om påvirkning av andre rusmidler enn alkohol)

Forskrift 14. Februar 2013 nr. 199 om narkotika (narkotikaforskriften)

Forskrift 19. desember 2003 nr. 1660 om tap av retten til å føre motorvogn mv. (tapsforskriften)

Rundskriv:

Politidirektoratet - Rundskriv RPOD-2017-3 Håndhevingsinstruks i førerkortsaker m.v

Lovforarbeider:

Prop. 9 L (2010–2011) Endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (endringer relatert til ruspåverka køyring m.m.)

Prop. 62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.)

Prop. 92 L (2020–2021) Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m. (rusreform – opphevelse av straffansvar m.m.)

Ot.prp.nr.52 (2002–2003) Om lov om endringer i vegtrafikkloven mv. (domstolsbehandling av tap av retten til å føre motorvogn mv)

Ot.prp. nr. 26 (1999-2000) Om lov om endring i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk og i enkelte andre lover

Ot. prp. nr. 23 (1964-1965) Om vegtrafikklov

NOU 1981:35 Politiets rolle i samfunnet

NOU 2019: 26 Rusreform – fra straff til hjelp

Innst. 612 L (2020-2021) Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m. (rusreform – opphevelse av straffansvar m.m.) og om representantforslag om at rusavhengige ikke skal straffeforfølges

Rapport fra arbeidsgruppe mars 2009. *Kjøring under påvirkning av andre rusmidler enn alkohol*. Forslag til endringer i vegtrafikkloven.

Rapport fra faglig rådgivningsgruppe desember 2010. *Etablering av faste grenser for påvirkning av andre stoff enn alkohol*. Forslag til forbudsgrenser og straffeutmålingsgrenser for andre stoff enn alkohol.

Rettspraksis:

HR-2021-2050-A

HR-2015-988-A – Rt-2015-493

HR-2012-1228-A

HR-2021-1871-A

Rt-1977-1207

LG-2010-17665

LH-2016-70592

LH-2014-39253

LH-2012-20901

LB-2017-65348

LB-2017-65348

LB-2007-147041

LB-2021-150712

Litteratur:

Engstrøm, Bjørn Edvard, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene - Lovkommentar*, 6. utgave, Universitetsforlaget, 2019

Eckhoff, Torstein, *Rettskildelære*, 5. utgave, Universitetsforlaget 2001

Graver, Hans Petter, *Alminnelig forvaltningsrett*, 10. utgave, Universitetsforlaget 2014.

Eckhoff, Torstein, Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 9. utgave 2. opplag, Universitetsforlaget 2011.

Holmboe, Morten, Tor-Geir Myhrer, *Vandel - Om politiattester og vurdering av skikkethet*, Universitetsforlaget 2018.

Mørland, Jørg, Jørgen G. Bramness, *Effekter av cannabis varer lengre enn antatt*, kronikk i tidsskriftet *Den norske legeforening* utgave 20, 31.10.17.

Internasjonale konvensjoner:

Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter - ETS nr. 5 av 4. november 1950 (EMK – Den europeiske menneskerettskonvensjonen)

Rettspraksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD):

Boman v. Finland avsagt 17. februar 2016 (Application no. 41604/11)

Engel m.fl mot Nederland avsagt 8. juni 1976 (Application no. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72)

Escoubet v. Belgium avsagt 28.oktober 1999 (Application no. 26780/95)

Nettsider:

VG: Jusekspert etter cannabisdom i Høyesterett: Mange kan ha krav på erstatning

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/oW9oam/jusekspert-etter-cannabisdom-i-hoeyesterett-mange-kan-ha-krav-paa-erstatning> (sist besøkt 26.3.22)

Statistisk sentralbyrå: Trafikkulykker med personskade: Personer drept eller hardt skadd i veitrafikkulykker 1946 - 2020

<https://www.ssb.no/statbank/table/12043/tableViewLayout1/> (sist besøkt 4.2.22)

TØI-rapport 1053C-2010: Den norske verdsettingsstudien. Ulykker - Verdien av statistiske liv og beregning av ulykkenes samfunnskostnader

Sammendrag: <https://www.toi.no/getfile.php/1316065-1295963891/Publikasjoner/T%C3%98I%20rapporter/2010/1053C-2010/sam-1053C-2010-kve-korr-lef-kve.pdf> (sist besøkt 2.2.22)

Hele rapporten: <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=16062> (sist besøkt 2.2.22)

FNs bærekraftsmål

<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal> (sist besøkt 24.2.22)

Statens vegvesen: Dybdeanalyser av dødsulykker i vegtrafikken 2018

<https://vegvesen.brage.unit.no/vegvesen-xmlui/handle/11250/2678440> (sist besøkt 25.2.22)

Nettavisen: Etter 50 år med straff kan de endelig snu: Historisk urett mot rusmisbrukere

<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/etter-50-ar-med-straфф-kan-de-endelig-snu-historisk-urett-mot-rusmisbrukere/o/5-95-184750> (sist besøkt 25.2.22)

Nettavisen: En forbudt sykdom

<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/en-forbudt-sykdom/o/5-95-222860> (sist besøkt 16.2.22)

NRK: *-Jeg kjørte aldri ruset, likevel mistet jeg lappen*

<https://www.nrk.no/osloogviken/hasjroykere-klager-pa-at-de-mister-lappen-1.12379962> (sist besøkt 14.2.22)

NRK: Vil ta frå politiet førarkort-nekt i hasjsaker

<https://www.nrk.no/norge/meiner-politiet-misbrukar-makt-for-a-skremme-unge-fra-hasj-1.13598127> (sist besøkt 25.2.22)

NRK: Eks-politi mista sonen: Meiner politiaksjonar ikkje får ned rusbruken

https://www.nrk.no/vestland/eks-politi-mista-sonen_-meiner-politiaksjonar-ikkje-far-ned-rusbruken-1.14294080 (sist besøkt 25.2.22)

NRK: - *Kun den som har mistet et barn selv, kan vite hvor hjerteskjærende det er*

<https://www.aftenposten.no/norge/i/EP7gG/kun-den-som-har-mistet-et-barn-selv-kan-vite-hvor-hjerteskaerende-d> (sist besøkt 25.2.22)

NRK: Knut miste sonen: – *Å snakke om selvmord kan redde liv*

https://www.nrk.no/vestland/knut-miste-sonen_-_-a-snakke-om-sjolvord-kan-redde-liv-1.14480658 (sist besøkt 25.2.22)

Helsedirektoratet: Førerkortveileder - veileder til lov og forskrift

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/foererkortveileder/midler-som-kan-pavirke-kjoreevnen-35-37> (sist besøkt 26.2.22)

Store medisinske leksikon, definisjon på misbruk

<https://sml.snl.no/misbruk#:~:text=Misbruk%20er%20en%20vanlig%20betegnelse,uheldig%20bruk%20og%20skadelig%20bruk.> (sist besøkt 2.3.22)

NRK: Frustrerte leger mener de gjør politiets jobb

<https://www.nrk.no/rogaland/na-kan-fastlegen-ta-lappen-fra-personer-med-alkoholproblemer-1.14314802> (sist besøkt 26.2.22)

NRK: Mistet lappen uten å ha kjørt ruspåvirket - Stortinget vil endre praksisen

<https://www.nrk.no/norge/mistet-lappen-uten-a-ha-kjort-ruspavirket---stortinget-vil-endre-praksisen-1.15543089> (sist besøkt 25.2.22)

VG: Tim (22) røyket cannabis på fest - politiet ville ta fra han førerkortet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/kR2ara/tim-22-roeyket-cannabis-paa-fest-politiet-ville-ta-fra-ham-foererkortet> (sist besøkt 1.3.22)

Nettavisen: Når makten korrupperer - om politiets ulovlige førerkortbeslag
<https://www.nettavisen.no/meninger/johnchristianelden/nar-makten-korrupperer-om-politiets-ulovlige-forerkortbeslag/s/12-95-3423456904> (sist besøkt 25.2.22)

Sivilombudsmannen: Oppgaver og virksomhet
https://www.sivilombudet.no/wp-content/uploads/2017/05/SOM_brosjyre_generell_WEB.pdf (sist besøkt 25.5.22)

Politiets tilstandsanalyse for 2022 -Trafikksikkerhetsarbeid
<https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/up/trafikksikkerhetsarbeidet---tilstandsanalyse-2022.pdf> (sist besøkt 26.2.22)

Virkninger av alkohol på sentralnervesystemet og kroppen forøvrig
<https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/rettsmedisinske-fag/alkohol-og-rusmidler/virkninger-av-alkohol-pa-sentralnervesystemet-og-kroppen-forovrig> (sist besøkt 2.4.22)

Alkoholpromille – eksempler på beregning
<https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/rettsmedisinske-fag/alkohol-og-rusmidler/alkoholpromille-eksempler-pa-beregning>
(sist besøkt 25.3.22)

Cannabis – hasj og marihuana
<https://www.helsenorge.no/rus-og-avhengighet/cannabis/> (sist besøkt 22.4.22)

Fakta om amfetamin og metamfetamin
<https://oslo-universitetssykehus.no/seksjon/nasjonal-kompetansetjeneste-for-tverrfaglig-spesialisert-rusbehandling-tsb/Documents/Fakta%20om%20amfetamin%20og%20metamfetamin.pdf>
(sist besøkt 22.4.22)

Annet:

St. meld nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002 - 2011

Meld. St. 20 (2020–2021) Nasjonal transportplan 2022–2033

Meld. St. 4 (2021 - 2022), Vedtak nr. 1117, 3. juni 2021

Helsedirektoratet: Førerkortveileder - veileder til lov og forskrift

SOM-2020-4698 Sivilombudets uttalelse av 19.10.21

SOM-2019-2517 Sivilombudets uttalelse av 2.7.20

VPOD-2017-3532 Politidirektoratets vedtak av 19.1.18

VPOD-2017-4632 Politidirektoratets vedtak av 24.2.18

Politidirektoratet: Folder *Forebygging gjennom forvaltning* - Styrking av samhandlingen mellom straffesakssporet og politiets forvaltningsområder

Politidirektoratet: Infoskriv *Forebygging gjennom forvaltning*

Intervju med Ellen Marie Nervik, fag- og opplæringsansvarlig ved Førerkortforvaltning, Trøndelag politidistrikt, gjennomført 2.3.22